Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII. CELOVEC, PETEK, 6. JULIJ 1979 ŠTEV. 27 (1924)

V KORIST AVSTRIJSKO-JUGOSLOVANSKEGA SOSEDSTVA:

Nepreslišno opozorilo

da je treba dosledno uresničiti obveznosti ki izhajajo iz avstrijske državne pogodbe

Na avstrijsko-jugoslovanski meji so bili zadnjo soboto slovesno odprti štirje novi mednarodni mejni prehodi, ki bodo bistveno olajšali svobodno kroženje ljudi in blaga med obema državama. Otvoritvene svečanosti na mostu mejne reke Mure so se udeležili visoki predstavniki obmejnih dežel oziroma republik in s tem poudarili pomen takih skupnih pridobitev ter manifestirali skupno željo in pripravljenost za nadaljnje poglabljanje dobrososedskih odnosov in vsestranskega sodelovanja med Avstrijo in Jugoslavijo.

Vsi štirje mejni prehodi so na meji med Štajersko in Slovenijo in sta delegaciji obeh sosed vodila štajerski deželni glavar dr. Friedrich Niederl in predsednik izvršnega sveta SR Slovenije dr. Anton Vratuša. Navzoči pa so bili tudi koroški dež. glavar Leopold Wagner in vladni svetnik Helmut Vogl kot predstavnik Gradiščanske ter predsednik izvršnega sveta SR Hrvatske Peter Flekovič. Poleg tega so se svečanosti udeležili še številni visoki uradniki in drugi predstavniki treh zveznih dežel oziroma obeh republik.

Predstavnika Štajerske in Slovenije sta v nagovorih poudarila obojestranske koristi sodelovanja med sosednjima državama. Štajerski deželni glavar Niederl je naglasil vrsto prednosti, ki jih prinaša tako tvorno sodelovanje, kar da ustreza zastavljenemu cilju, **„da tu, v tem delu evropskega prostora ustvarimo področje miru in sožitja med narodi. Pri tem naj bo naš skupni cilj, da še vnaprej skrbimo za to, da na mejah ne bo prišlo do nepotrebnih trenj, ampak da vse naše sposobnosti usmerimo tudi v to, da izboljšujemo gospodarski in socialni standard obmejnih regij".**

Predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Vratuša je prav tako opozoril na številne oblike sodelovanja in dejal, da taki stiki odločujoče prispevajo k medsebojnemu spoznavanju, ugotavljanju skupnih interesov in lažjemu sporazumevanju, pa tudi k hitrejšemu premagovanju težav. Toda poudaril je tudi mesto, ki ga v sklopu teh odnosov zavzema manjšinsko vprašanje, ko je menil, **„da je tako vsestransko sodelovanje odločilen dejavnik ustvarjanja in utrjevanja ozračja, v katerem se tudi narodnostne skupnosti oziroma manjšine počutijo varne in se svobodno razvijajo".** Vendar pa je za tako ozračje in za takšen razvoj manjšin treba šele ustvariti potrebne pogoje in je predsednik Vratuša izrecno naglasil: **„V tem duhu upravičeno pričakujemo, da se bodo obveznosti, ki izhajajo iz avstrijske državne pogodbe, katere sopodpisnik je tudi Jugoslavija, dosledno uresničevale. To namreč ni le v interesu slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem in Štajerskem ter hrvaške na Gradiščanskem, ampak tudi v interesu demokratičnih sil nasploh. Prav tako to lahko prispeva k hitrejši in dokončni rešitvi preostalih vprašanj v zvezi z vrnitvijo arhivov in arhivskega gradiva, kar je predvideno z mednarod. pogodbami."**

Ob takem nedvoumnem in nepreslišnem opozorilu bi se moral zlasti koroški deželni glavar Wagner počutiti neprijetno, saj je le dva dni pred omenjeno manifestacijo avstrijsko-jugoslovanskega sosedstva v deželnem zboru zavestno ponavljal neresnično trditev o izpolnjenem členu 7 državne pogodbe ter hvalil zakon o narodnih skupinah kot uspeh tristrankarskega sporazuma. V tej neposredni povezavi je njegovo trmasto vztrajanje na politiki, ki ne kaže nobenega razumevanja za dejansko rešitev manjšinskega vprašanja in za dosledno izpolnitev tozadevnih pogodbenih obveznosti Avstrije, mogoče razumeti le kot demonstrativen afront proti prizadevanjem, ki gredo za tem, da bi se med državama odstranili vzroki trenj in nesporazumov ter bi se njuni odnosi razvijali na trdnih temeljih iskrenega medsebojnega sodelovanja.

Predsednik slovenske vlade je bil v svoji izjavi vsekakor dovolj jasen in razumljiv vsakomur, ki ga je hotel razumeti. Tistim koroškim in avstrijskim predstavnikom, ki take govorice ne razumejo oziroma nočejo razumeti, pa bo treba resnico vedno spet povedati — neposredno, brez ovinkarjenja in brez olepšavanja. Načrtovani obisk jugoslovanskega zunanjega ministra na Dunaju bo brez dvoma spet taka priložnost — kajti res dobri odnosi se morejo razvijati le v duhu iskrenosti in medsebojnega zaupanja.

ZAHODNA NEMČIJA:

Proti zastaranju nacističnih zločinov

Istega dne, ko sta v Zahodni Nemčiji CDU in CSU imenovali za skupnega kancleskega kandidata politika Franza Josefa Straussa (kar splošno ocenjujejo kot pomik na desno), je parlament v Bonnu zaključil dolgo razpravo o vprašanju zastaranja nacističnih zločinov. Proti zastaranju in s tem za možnost nadaljnjega zasledovanja in kaznovanja nacističnih zločincev se je izreklo 253 poslancev, ko je 228 poslancev glasovalo proti tej odločitvi.

Med razpravo o tem zakonu so se socialdemokrati in liberalci večinoma izrekli proti zastaranju nacističnih zločinov, krščanski demokrati in pristaši Straussove CSU pa so v glavnem zastopali mnenje, da je treba napraviti konec zasledovanju nacističnih zločincev.

Priprave osnutka deklaracije OZN o manjšinah

Kakor smo v našem listu že večkrat poročali, se v zadnjem času tudi v OZN vedno bolj zanimajo za problematiko manjšin in posvečajo tem vprašanjem čedalje večjo pozornost. Pri komisiji za človekove pravice, ki deluje v okviru OZN, pa je bil osnovan celo poseben pododbor, ki se bavi z manjšinsko problematiko.

Na lanskem zasedanju komisije za človekove pravice pri OZN je bil na pobudo Jugoslavije sprejet predlog za posebno deklaracijo o pravicah narodnih, etničnih, verskih in jezikovnih manjšin. Za ta predlog vlada v svetu veliko zanimanje in so mnoge države tudi že izdelale svoje poglede in predloge. Jugoslavija pa namerava na letošnjem zasedanju komisije za človekove pravice zagotoviti kontinuiteto obravnavanja te pobude, o kateri bo OZN razpravljala prihodnje leto na podlagi novih komentarjev držav članic.

O teh predlogih in tudi pomislekih posameznih držav so v Jugoslaviji razpravljali že v raznih forumih. Pred nedavnim pa so se v Ljubljani sestali člani podkomisije zveznega sekretariata za zunanje zadeve, da z izmenjavo mnenj republik in pokrajin prispevajo, da bo mednarodni dokument o zaščiti manjšin na podlagi jugoslovanskih izkušenj pri uveljavljanju enakopravnosti narodov in narodnosti kar najbolj kvaliteten. Člani podkomisije so razpravljali predvsem o razširitvi subjektov, na katere se nanaša deklaracija, o razširitvi deklaracije na avtohtono prebivalstvo (kar predlagata predvsem Avstrija in Norveška), o vključevanju delovnih emigrantov v deklaracijo, o vprašanjih vsebine zaščite in podobno.

Italijanski socialisti

za globalno zaščito Slovencev

Medtem ko se na Koroškem merodajni politiki še vedno živčno oprijemajo tristrankarskega sporazuma o protimanjšinski politiki, ki je tako rekoč v zakonsko obliko vlita prepotenca večinskega naroda do slovenske manjšine, je v Italiji socialistična stranka (PSI) takoj ob odprtju parlamenta vložila ponovno svoj zakonski osnutek za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Ta zakonski osnutek ne izžareva nestrpnega duha, kot ga poznamo iz celovškega občinskega sveta ali celovškega kolodvora, kjer ni prostora za slovenska imena ali slovenski jezik, temveč je izdelan v sodelovanju s prizadeto manjšino in je tako že osnutek sam prispevek boju manjšine za dosego resnične enakopravnosti in zaščite.

Med nedavno videmsko konferenco o izseljeništvu, na kateri so emigranti skupno z deželnimi oblastmi obravnavali svoje probleme, je prvi podpisnik osnutka senator Lepre izjavil, da je ta osnutek obveza socialistične stranke do slovenske manjšine, v kateri se izreka za zaščito manjšine in za ovrednotenje slovenske kulture. Izrekel pa se je tudi za priznanje popolne „etnične in krajevne avtonomije, ki morata predstavljati pravo demokratično razčlembo v naši republiki."

Senator Lepre je poudaril, da daje zakonski osnutek tudi pozitiven odgovor „že več kot tridesetletni zahtevi slovenskega prebivalstva, ki je toliko pretrpelo zlasti pod fašizmom in ki je toliko prispevalo v narodnoosvobodilnem boju za obnovitev svobode v naši državi".

Ali ne bi bilo bolje, da bi se koroški in avstrijski socialisti učili pri svojih tovariših npr. v Italiji, kakor da slepo uveljavljajo narodnostno politiko, kot jo narekujejo in izsiljujejo najbolj zagrizeni nemški nacionalisti.

Dan borca — praznični dan spomina

na junaški osvobodilni boj jugoslovanskih narodov in narodnosti

Širom po Jugoslaviji so se v zadnjih dneh zvrstile najrazličnejše prireditve v počastitev Dneva borca — praznika, ki ga obhajajo v spomin na junaški narodnosvobodilni boj jugoslovanskih narodov in narodnosti. Ta pomembni praznik so obhajali s spominskimi svečanostmi, s tovariškimi srečanji in drugimi manifestacijami, prav tako pa tudi z novimi delovnimi zmagami. Kajti pri vseh teh praznovanjih poudarjajo, da je poleg vseh spominskih obeležij, ki naj današnji in bodoče rodove spominjajo na junaštva in žrtve v borbi za svobodo, največji in najbolj trajni spomenik pač napredek, ki daje možnosti nadaljnjega razvoja.

V okviru prireditev ob Dnevu borca je bilo pod Storžičem tradicionalno srečanje koroških partizanov. O prireditvi, ki so se je udeležili tudi zastopniki bivših borcev z naše strani meje, poročamo na drugem mestu. Prav tako po stari tradiciji so se zastopniki ZKP udeležili proslave Dneva borca, ki jo vsako leto priredi velepodjetje Iskra. Letos je bila ta prireditev — Dan Iskre in dan borca — v Zajčji dobravi pri Ljubljani, kjer se je minulo soboto zbralo več kot 20 tisoč delavcev Iskre. Udeležencem sta najprej spregovorila predsednik skupščine mesta Ljubljana Marjan Rožič in predsednik borčevske organizacije v sklopu Iskre Franc Križnar, slavnostni govornik pa je bil predsednik skupščine SR Slovenije Milan Kučan.

Predsednik Kučan je v svojem govoru nakazal naloge družbenoekonomskega razvoja in pri tem poudaril tudi vlogo delovnih ljudi pri razvijanju demokratične družbene prakse. Dejal je, da so dozoreli pogoji za to, da z odločno aktivnostjo združenih delavcev uveljavijo vse tiste demokratične organe, ustanove in oblike dela, ki delavcem omogočajo, da vplivajo in odločajo na vseh ravneh družbe, tako v samem združenem delu kot tudi v družbenopolitičnih skupnostih. „To je ta čas gotovo eden temeljnih pogojev za to, da bi delavci in vsi delovni ljudje mogli uspešno delovati kot nosilci upravljanja v družbi in na tej podlagi uresničevati svoje interese in potrebe ter uspešno urejati odnose v združenem delu, v družbeni reprodukciji in v družbi nasploh, da bi mogli uspešno delovati kot samoupravljavci, kot organizirana družbena zavest in kot država."

Tem vprašanjem mora biti v prihodnje namenjena posebna pozornost, je dejal predsednik slovenske skupščine ter poudaril, da delavcem Iskre to še posebej narekuje izročilo generacij delavcev, „ki so ustvarjale in gradile socialistično Iskro, da je nam vsem v ponos z lastno voljo zrasla v eno največjih in najperspektivnejših modernih jugoslovanskih industrij, poznanih in cenjenih tudi preko evropskih meja".

V mestu Beli Manastir so odprli novo tovarno opreme za avtomobilsko industrijo, ki bo izdelovala opremo za 150.000 avtomobilov na leto v okviru delovne organizacije IMV Novo mesto. Na proslavi je govoril član predsedstva CK ZKJ Stane Dolanc, ki je poudaril potrebo po utrjevanju stabilnega gospodarstva ter hitrejšem napredovanju v novo kvaliteto gospodarskih kakor tudi družbenih odnosov. Pri tem je poudaril, da ne bodo dovolili, da bi ozkosrčne interese bodisi posamezne gospodarske panoge bodisi posamezne občine ali republike postavljali nad skupne interese združenega dela in splošne interese družbe v celoti. „Zavedamo se stvarnega dejstva, da smo večnacionalna skupnost," je dejal Stane Dolanc. „Zavedamo se dejstva, da je ekonomski temelj pravi in edini temelj resnične enakopravnosti naših narodov in narodnosti. Zavedamo se dejstva, da vsi želimo čim hitreje napredovati, moramo pa se zavedati tudi dejstva, da to napredovanje poteka v določenih družbenih, gospodarskih in političnih razmerah — da nihče ne more drugemu vsiljevati svojega interesa, da nihče ne more živeti na račun drugega."

V občini Dravograd obhajajo 4. julija skupaj z dnevom borca tudi občinski praznik — v spomin na množično izseljevanje Slovencev prve dni julija 1941. Na slavnostni seji občinske skupščine so podelili listino o proglasitvi za častnega občana članu sveta federacije Francu Leskošku-Luki, ki je potem na osrednji svečanosti ob občinskem prazniku in dnevu borca v Trbonjah odkril spominsko ploščo padlim v narodnoosvobodilnem boju. Na Ključu v Dolomitih so na prizorišču znamenitega spopada Dolomitskega odreda s sovražnikom leta 1942 slovesno izročili namenu „Partizanski dom". Pri tem je slavnostni govornik dejal: „Odprli smo ga zgodovini, nepozabnim in slavnim dnem revolucije, izročamo pa ga življenju in bodočnosti, z željo, naj bo nosilec revolucionarnih tradicij, partizanska postojanka, ki tudi v svobodi združuje pri nadaljnji graditvi naše samoupravne socialistične domovine".

Osrednja slovenska proslava ob letošnjem dnevu borca pa je bila v sredo pri Duhu na Ostrem vrhu v bližini Maribora, kjer sta bila pred petdesetimi leti zahrbtno ubita vodilna jugoslovanska revolucionarja Djuro Djaković in Nikola Nečimovič, medtem ko je bilo istega dne v Škofji Loki tradicionalno srečanje slovenskih izseljencev.

Pravica po različnih merilih

Spet napovedani procesi proti slovenskim aktivistom

Pred celovškim sodiščem se je v torek končal proces proti akademskemu slikarju Hansu Linthalerju z Dunaja, ki ga je državno tožilstvo obdolžilo, da je s svojo grafiko, ki je bila marca lanskega leta prikazana v okviru razstave na celovški univerzi, pozival h kaznivim dejanjem oziroma taka dejanja odobraval. Grafika je bila izdelana v obliki tarče, v katere središču je bila podoba Hannsa Martina Schleyerja, predsednika združenja zahodnonemških podjetnikov, ki je leta 1977 postal žrtev terorističnega umora; nad Schleyerjevo podobo je umetnik namestil kozla z zastavama, ki naj bi simbolizirali levi in desni terorizem, spodaj pa je bil nameščen napis „Vstanite, strelci od blizu in daleč, danes gremo spet nad gospodo!". Linthaler je na ta ironični način hotel, kot je povedal v svojih interpretacijah in tudi zagovorih pred sodiščem, izraziti svoje mnenje, da so akcije kakor umor Schleierja brez smisla in da jih ne odobrava. Toda tožilstvo in sodišče sta bila drugačnega mnenja; zastopala sta stališče, da povprečni državljan, ki se ne bavi neposredno z umetnostjo, grafike ni mogel razumeti drugače kakor kot poziv k takim kaznivim dejanjem ali vsaj kot njihovo odobravanje. Sodišče je umetnika obsodilo na dva meseca zapora pogojno na tri leta.

Umetnik je proti tej odločitvi vložil priziv in se bodo z zadevo morale baviti tudi še višje instance. Tako bo lahko tudi širša avstrijska javnost spet enkrat spoznala, kako čudne stvari se dogajajo na Koroškem. Proces proti Linthalerju in njegova obsodba sta namreč le del očitnih poskusov, da bi na Koroškem smela veljati samo določena svoboda mnenja, določena svoboda umetnosti in določena svoboda tiska.

Pri Linthalerjevem procesu je značilno dejstvo, da je vso zadevo sprožilo šele poročanje celovškega dnevnika „Kleine Zeitung", kjer se je vodja uredništva Heinz Stritzl — kakor je na torkovi obravnavi dejal obtožencev zagovornik dr. Schrammel — „zgražal, ker se nihče ni zgražal". To je seveda rodilo sadove: v koroškem tisku je sledil val dopisov, v katerih so se pisci prav tako „zgražali", pri čemer pa je vprašanje, ali so si sami sploh ogledali „inkriminirano" grafiko oziroma se zanimali pri umetniku, kaj si je mislil, ko je oblikoval svojo umetniško izpoved. To „zgražanje" je trajalo tako dolgo in je bilo tako glasno, da je prišlo na uho državnemu tožilcu, ki je potem vložil tožbo zoper umetnika.

Del koroškega tiska je v zvezi z Linthalerjevo grafiko objavil tudi hude napade proti celovški univerzi in posameznim učiteljem. Določenim krogom na Koroškem je ta ustanova očitno trn v peti, ker na njej deluje vrsta demokratično in napredno usmerjenih visokošolskih učiteljev, ki so znani tudi po svojem pozitivnem odnosu do slovenske manjšine. Tukaj pa se odkriva drugi aspekt celotne zadeve, saj je znano, da je del koroškega tiska s svojim protislovenskim pisanjem sprožil že vrsto podobnih „afer". Tako so pred časom v tisku „obsodili" na primer tajnika NSKS Filipa Warascha, še preden je prišlo do sodnijske obravnave, kjer pa Waraschu niso mogli dokazati nobene krivde. Pred sodišče je moral Peter Wieser, vodja SINDOK-a, in pred sodiščem se bo moral zagovarjati celovški visokošolski učitelj dr. Robert Saxer; prav tako je še v teku proces proti „Slovenskemu vestniku" — v vseh primerih samo zato, ker so kritično ocenjevali protimanjšinsko pisanje „Kleine Zeitung"...

Izgleda, da je na Koroškem merodajno — tudi za sodišče — samo mnenje, ki ga ustvarjajo in zastopajo določeni krogi, saj tisti, ki svobodo mnenja, svobodo umetnosti in svobodo tiska razume in tolmači drugače, s tem tvega, da se prej ali slej znajde pred sodnikom. Vendar pa tako pojmovanje osnovnih demokratičnih pravic ni edino, ki je v nasprotju z ustavnim načelom enakosti vseh državljanov pred zakonom. V okvir kršenja omenjenega ustavnega načela spada namreč tudi val političnih procesov proti pripadnikom slovenske manjšine, ki jih postavljajo pred sodišče samo zato, ker so demonstrativno opozarjali na neizpolnjeni člen 7 državne pogodbe, medtem ko so brez sodnijskega zasledovanja in kaznovanja ostali vsi tisti, ki so se pred leti vandalsko spravili nad uradne napise in pri tem kršili celo vrsto zakonskih predpisov.

Na to prakso dvojnih meril je treba znova opozoriti, kajti za bližnjo prihodnost so napovedani novi procesi proti slovenskim aktivistom: za 11. julij v Salzburgu zaradi dogodkov v Škocijanu (kjer je celo ustavno sodišče obsodilo ravnanje varnostnih organov); za 23. julij pa v Wiener Neustadtu zaradi napisne akcije. Pri tem pa je treba vprašati, kako dolgo mislijo nadaljevati s takim uradnim teptanjem pravnega reda Avstrije?

NSKS je star 30 let

Narodni svet koroških Slovencev obhaja 30-letnico svojega obstoja. Ustanovljen je bil 28. junija 1949 kot posebna organizacija poleg Osvobodilne fronte kot vsenarodnega gibanja koroških Slovencev. Nastal je neposredno po usodni odločitvi o mejnem vprašanju, torej v trenutku, ko bi bila enotnost koroških Slovencev v boju za obstoj še posebno potrebna.

Ker je ustanovitelj NSKS in njegov dolgoletni predsednik dr. Joško Tischler šele pred nekaj meseci umrl, pri Narodnem svetu ne nameravajo prirejati večjih proslav ob jubileju organizacije. Pač pa je „Naš tednik" v zadnji številki obletnici namenil tri članke, ki so jih prispevali sedanji predsednik NSKS dr. Matevž Grilc ter prejšnja predsednika dr. Valentin Inzko in dr. Reginald Vospernik.

Dr. Grilc ugotavlja, da se cilji NSKS od ustanovitve pa do danes niso spremenili, v metodah pa da je Narodni svet sledil toku časa. „Dolgoletne izkušnje so privedle do narodno-političnega koncepta naše organizacije, kateremu je treba slediti še posebno danes, ko se nahajamo v težki situaciji, ko rešujejo avstrijske stranke v smislu tristrankarskega sporazuma naša vprašanja brez nas." Poseben poudarek polaga NSKS v borbi za enakopravnost v smislu člena 7 državne pogodbe na zaupanje v lastno moč in samopomoč in iz tega izvaja tudi potrebo po samostojnih nastopih pri volitvah. Uspeh dela in boja pa vidi dr. Grilc tudi v enotnosti znotraj vrst koroških Slovencev ter poudarja: „Neglede na morebitne ideološke razlike, morajo v vseh vprašanjih, ki zadevajo razvoj našega naroda, vse organizacije in tudi drugi činitelji najtesneje sodelovati. Treba je najostreje zavrniti vse poskuse cepitve, naj pridejo ti poskusi s strani večinskega naroda ali iz naših vrst. Nesoglasja služijo, to je neizpodbitno dejstvo, samo nasprotnikom naše borbe za enakopravnost."

Dr. Inzko utemeljuje potrebo po nastanku NSKS z novo družbeno ureditvijo v Jugoslaviji, ki da je izsilila po drugi svetovni vojni tudi nove ideološke in politične strukture med Slovenci na Koroškem. „Tako se je v prvih povojnih letih izoblikovala v vrstah manjšine slovenska levica. Posledica tega razvoja je bila strnitev sil na kulturni in politični ravni, ki so delovale v smislu krščanskih idej." Vendar pa je v prizadevanjih za uresničitev člena 7 vedno prišlo do skupnih nastopov z ZSO, meni dr. Inzko in potem ugotavlja, da je vrsta problemov ostala nerešena, „vse pa kaže, da se začenja tudi večinski narod polagoma zavedati, da je šel z napadi na manjšino v preteklih letih predaleč in da z zakonom o narodnostnih skupnostih manjšinsko vprašanje ni bilo urejeno".

Dr. Vospernik pa se bavi predvsem z vprašanji šolstva. Ugotavlja, da so svoječasno obvezno dvojezično šolo, ki je služila medsebojnemu spoznavanju in spoštovanju, narodnopolitično burni časi po podpisu avstrijske državne pogodbe „v ponovnem navalu nestrpnosti in nestrpnežev izbrisali z duhovnega zemljevida naše skupne domovine". Vendar pa je tudi manjšinska šolska zakonodaja iz leta 1959 imela svoje pozitivne poteze: legalizirala je namreč leta 1957 ustanovljeno Zvezno gimnazijo za Slovence v Celovcu. Sicer pa dr. Vospernik pravi, da nam tarnanje nad izgubljeno obvezno dvojezično šolo ne sme zamegliti pogleda v bodočnost in zaradi upravičeno nostalgičnih pogledov nazaj ne smemo pozabiti na potrebno konceptivnost za bodoče dni.

Konzul Zupančič se poslavlja

Jugoslovanski konzul v Celovcu Peter Zupančič po petletnem delovanju zapušča Koroško. Ob tej priložnosti je generalni konzul Milan Šamec prejšnji teden priredil v prostorih generalnega konzulata poslovilni sprejem, ki so se ga udeležili predstavniki političnega, kulturnega in gospodarskega življenja Koroške. Med udeleženci so bili tudi številni zastopniki ogranizacij in ustanov koroških Slovencev. Na naši sliki s poslovilnega sprejema so (od desne proti levi) konzul Peter Zupančič, tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dipl. inž. Feliks Wieser in predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper.

OB IZIDU NAJNOVEJŠE

„Zgodovine Slovencev"

Pred kratkim je Cankarjeva založba v Ljubljani poslala na knjižni trg zgodovino Slovencev v eni sami knjigi. Kot je vabil prospekt založbe, so avtorji „ugledni" slovenski zgodvinarji. Knjiga je sestavljena in urejena na podoben način, kot je bila pred tremi leti pripravljena slovenska izdaja Herderjeve Svetovne zgodovine. Delo je obsežno, obsega 964 strani, 55 problemskih in kronoloških preglednic, 66 barvnih in črno-belih zemljevidov, številne diagrame in sheme ter 630 barvnih in črno-belih ilustracij (tako ovitek). Po delu se je že precej časa čutilo pomanjkanje, tako med zgodovinarji, kot tudi med tistimi, ki v določenem trenutku potrebujejo bolj poljuden tekst.

Že omenjeni propagandni letak je navajal, da „taka knjiga nastane komaj enkrat na več generacij". Če bi to držalo, potem bi se morale generacije na Slovenskem prehitro menjati. V predgovoru je sicer obrobno omenjeno, da tekst knjige ni popolna novost. Za mnoga poglavja se lahko ugotovi, da so to celotni ponatisi, z ali brez vrinjenih podnaslovov, ali le delno spremenjeni teksti iz že prej izdanih sintetičnih del o celotni slovenski zgodovini. Novost pomeni prvo poglavje — Arheološka obdobja — izpod peresa strokovnjaka — arheologa in ne kot se je dogajalo doslej — le arheologiji blizu stoječih ljudi. Avtor poseže preko različnih arheoloških dob do rimske antike in obdobja preseljevanj ljudstev.

Sledi prikaz prihoda Slovanov, njihove naselitve, nastanek Karantanije, uveljavitve fevdalizma med Slovenci, srednjeveškega gospodarstva in nastanka mest, kmečkih uporov, turških vpadov, reformacije, protireformacije, začetkov narodnega gibanja, revolucionarnega leta 1848, uveljavitve slovenske narodne skupnosti ter demokratične in socialne prebuje do prve svetovne vojne. Nato je podan pregled slovenske zgodovine v času stare Jugoslavije in Slovencev v zamejstvu — Italiji, Avstriji in Madžarskem. Kot sklenjena celota so prikazani: okupacija, osvobodilni boj, nastajanje nove oblasti in partizanske ustanove. Zadnje poglavje — Slovenija po osvoboditvi — seže do 1976, zaradi obilice materiala in kratke distance do obdobja je to le oris, ki se ga bo nujno dopolnjevalo. Posamezni avtorji so tu zastopani le s tremi ali nekaj več stranmi.

Ob koncu so dodana razna kazala in pa: Izbrana literatura. Prav tu nastopi glavni problem. Prav bi bilo, če bi slovenski zgodovinarji natočili javnosti čistega vina in bi objavili v s o literaturo, na podlagi katere so pisali taka sintetična dela, kot je to pred nami. Državna založba Slovenije je pred 15 leti obljubljala na ovitku svoje zbirke Zgodovina slovenskega naroda kot deseto knjigo „Pregled virov in literature v obliki povezanega besedila". Vendar s tem načrtom vse do danes ni bilo noč. Očitno tudi ne napreduje delo na Zgodovini narodov Jugoslavije, ki je imela vsakemu poglavju dodan tako pregled virov kot tudi literature.

V pričujočem poglavju o „izbrani literaturi" si sestavljavci niso bili na jasnem, ali naj omenjajo bibliografije ali posamezna dela. Drži, da je literature veliko, samo potem bi bilo edino pravilno, da se za dela, ki so že zajeta v bibliografijah, navajajo slednje, novejša dela pa se naj citirajo. To se pa ni zgodilo. Pozorni bralec bo lahko ugotovil, da se je vrsta del o posameznih obdobjih slovenske zgodovine enostavno z a t a j i l a, čeprav se njihovi izsledki v celih odstavkih prodajajo kot modrost avtorjev. Isto velja tudi glede literature o koroških Slovencih. Precejšen del primarne literature, po kateri je napisano poglavje o tej problematiki, ni spisal nihče izmed avtorjev, ki so omenjeni pri izbrani literaturi. Ali se je ravnalo po načelu — tega imamo v Ljubljani radi, onega ne in se zato njegovega imena in dela ne sme omeniti? Pri tem pa se na neki strani govori o nekem „pregledu", o „oceni", „dokumentu", avtorja pa se je tako „izbralo", da se ga sploh ne omenja. Pri pregledu zgodovine koroških Slovencev se avtor teksta spretno izogne imenovanju očitno „neljubih" oseb z nevtralno manjšino, drugih sploh ne omenja, tretjim spremeni krstna imena.

Nihče ne zahteva citatov na koncu vsakega stavka, mislim pa, da bi knjiga z 964 stranmi prenesla več kot le štiri strani izbrane literature. Upam, da ni bil prisoten namen, da bi se v bodoče prvenstveno citirala sintetična dela, namesto zamolčanih, a uporabljenih del.

Janez Zwitter-Tehovnik

„Ohcet v Ljubljani"

Poleg velikih športnih prireditev, ki pa so bile vedno le enkraten dogodek, je Ljubljana pred leti slovela tudi kot organizator ene največjih turistično folklornih prireditev v Jugoslaviji, znane pod imenom „Kmečka ohcet", ki je ime Ljubljane in njene gostoljubnosti ponesla po vsem svetu. Po večletni prekinitvi bodo to prireditev letos spet obnovili, kajti v času od 11. do 15. julija bo v Ljubljani osrednja turistična prireditev — „Ohcet v Ljubljani".

Pričakujejo, da bo z oživitvijo te prireditve postala Ljubljana še bolj „odprto mesto". Računajo namreč, da bo ohcet s svojimi „obrobnimi" dogajanji privabila na deset tisoč obiskovalcev, in to ne le iz Slovenije, marveč tudi iz ostalih jugoslovanskih republik ter iz mnogih drugih držav — saj bo tudi udeležba poročnih parov mednarodna.

„Ohcet v Ljubljani" pa ne bo samo poroka kot taka, temveč tudi predstavitev raznih folklornih običajev iz Slovenije, iz ostale Jugoslavije in iz inozemstva. Letošnja prireditev bo imela svoj poudarek na ljudskih šegah in običajih iz Prekmurja ter predstavlja važen prispevek k predstavitvi bogate ljudske zakladnice tudi širši javnosti. Ker pa hočejo pri tem dosledno izločiti vse, kar spominja na kič, in to tako v glasbi kot v drugih izraznih sredstvih, so organizatorji zaprosili za sodelovanje tudi strokovnjake Slovenske akademije znanosti in umetnosti, etnografskega muzeja, etnološkega društva, raznih galerij in drugih ustanov.

V prvi vrsti pa se na „svojo" veliko prireditev pripravlja Ljubljana, ki želi nuditi vesel, hkrati pa veren vpogled v slovensko ljudsko izročilo. Celotna prireditev bo trajala teden dni, višek pa bo dosegla s poroko, ki bo v soboto 14. julija na ljubljanskem magistratu, kjer se bo poročilo več parov iz Slovenije in tudi od drugod. Med tistimi, ki bodo na tako slovesen način napravili korak v skupno zakonsko življenje, bomo tudi koroški Slovenci imeli svoja „predstavnika": svoj „da" si bosta namreč dala ženin Folti Hartman iz Klopinja in nevesta Marica Tischler iz Celovca.

Poleg poroke same bo „Ohcet v Ljubljani" obsegala še celo vrsto veselih in zanimivih prireditev, pri katerih bodo sodelovali številni ansambli. Za zaključek pa bo na Gospodarskem razstavišču veliko svatovanje.

Naša glasbena šola

je uspešno zaključila prvi letnik

Pred enim tednom — 29. junija — je bil za novo slovensko glasbeno šolo na Koroškem pomemben dan. Prvič v okviru glasbene šole so učenci v Pliberku prejeli spričevala, za zaključek prvega letnika pa so predstavili navzočim staršem to, kar so se v teku enega leta naučili.

Pliberški učenci s svojimi učitelji

Pobudnik te šole in sedanji vodja kuratorija glasbene šole učitelj Joško Hudl je v svojem uvodu povedal, da je obiskovalo šolo v Pliberku v tem letu redno 57 učencev; 47 od njih je prejelo spričevala, nekateri so zboleli, nekateri pa bodo nadoknadili izpite v jeseni.

Pliberška podružnica glasbene šole je začela z delovanjem že začetek leta 1978 in je s svojim uspešnim začetkom bila dobra osnova za ustanovitev širše zasnovane glasbene šole, ki naj bi skrbela za glasbeno izobraževanje med pripadniki slovenske narodnostne manjšine, pa tudi med pripadniki sosednjega naroda. Po več ko enem letu delovanje pa lahko ugotovimo, da je ta uspešen začetek bil samo dokaz za širšo potrebo po glasbenem izobraževanju. Saj ima glasbena šola sedaj že šest podružnic in sicer v Bilčovsu, Ločah, Pliberku, Šentjakobu, Šentjanžu in v Svečah, ki jih obiskuje skupno okoli 160 učencev.

Glasbeno šolo, ki deluje pod okriljem Slovenske prosvetne zveze in Krščanske kulturne zveze, lahko štejemo med korake samopomoči, ki naj odstranijo pomanjkanje strokovnega znanja na tem važnem področju kulturnega delovanja. Iniciatorji šole so začeli z delom, ker so videli, da država v to smer ne bo povzela nobenih korakov. Že pred enim letom pa so ugotovili, da obstaja pomanjkanje domačih učiteljskih kadrov in da bi po členu 7 državne pogodbe država morala prevzeti stroške glasbene šole. Glede domačih učiteljev se je stanje malo izboljšalo, tako da so izgledi za razširitev delovanja šole; glede podpore s strani države pa se do sedaj ni spremenilo kaj bistvenega in pot do priznanja pravice javnosti gotovo ne bo lahka.

Pouk sloni sedaj v prvi vrsti na učiteljih, ki se morajo podati ob vsakem vremenu enkrat na teden na naporno pot iz slovenskih obmejnih občin čez mejo v dvojezične kraje južne Koroške. Njihovemu požrtvovalnemu delu se je treba zahvaliti, da je napredek učencev tako zadovoljiv.

Razmeroma široka udeležba v prvem letu delovanja šole pa sloni na delovanju krajevnih društev. Šola bo ustanovila nove podružnice tam, kjer bo povpraševanje po njej največje, zagotovitev učiteljev pa najlažja. Učence bodo sprejemali naprej brez vsake starostne omejitve, tako da bodo tudi v bodoče vpisani osnovnošolci kakor tudi takšni, ki so že v poklicnem življenju.

Eden izmed učiteljev iz Raven pa je v Pliberku dal v pogovoru pobudo, naj se učenci v prihodnje učijo po možnosti bolj tiste instrumente, ki jih lahko igrajo tudi v večjih skupinah. Sedaj namreč kitara močno prevladuje. V prihodnje pa se bo vodstvo glasbene šole potrudilo tudi za uvedbo teoretičnega pouka, da bo šola stala na čim trdnejših temeljih.

Kdor se hoče prepričati o dosežkih in napredkih naših mladih glasbenikov, ima za to možnost v soboto 7. julija pri Miklavžu v Bilčovsu. Ob 19.30 uri bodo učenci priredili koncert, v katerem bodo nastopali posamezniki, pa tudi v skupinah.

Na vseh teh inštrumentih je mladina na zaključni prireditvi pokazala svoje znanje in razveselila navzoče starše

„Veseli vandrovčki" iz Kanade

bodo prvič gostovali pri nas na Koroškem

„Nam se je vaš nastop, ki ste ga imeli v Kanadi, zelo dopadel. Zelo smo bili veseli, da smo videli in poslušali naše slovenske brate in našo lepo slovensko pesem, ki ste jo vi tako lepo zapeli. Bili smo zelo ponosni na vas, saj mi tukaj dobro vemo, v kakšnih okoliščinah vi živite in se borite za obstoj, za svojo slovensko kulturo in za svoj slovenski materin jezik. Ko sem po dvorani opazoval ljudi, je marsikateremu pritekla debela solza po obrazu med vašim koncertom in govorom. Mi tukaj v Kanadi in vi tam na Koroškem imamo dosti skupnega. Tudi mi tukaj zelo težko delamo in se trudimo, da obdržimo svoje lepe slovenske navade, svojo kulturo in naš lepi slovenski jezik. Zato bi mi radi prišli k vam na Koroško in tudi pokazali, da mi tukaj v Kanadi, čeprav tako daleč od svoje domovine, zaigramo in zapojemo našo prelepo slovensko pesem. Obenem pa, da bomo imeli ožje stike z vami koroškimi brati. To je naša velika želja, da se tudi mi predstavimo vam."

To je kratek odlomek iz pisma, ki ga je pisal član slovenskega ansambla „Veseli vandrovčki" iz Kanade, ki bo prihodnji teden prvič gostoval pri nas na Koroškem. Prve stike so navezali leta 1977, ko je „Trio Korotan" s pevci iz Šentvida v Podjuni obiskal slovenske rojake v Ameriki in Kanadi. Sedaj pa bodo bratje iz Kanade vrnili obisk: ansambel „Veseli vandrovčki", ki je trenutno v stari domovini in prireja koncerte po Sloveniji, bo v soboto 14. julija nastopil v Bilčovsu (ob 20. uri pri Ogrisu - Miklavžu), v nedeljo 15. julija ob 20. uri pa koncertiral pri Rutarju v Žitari vasi.

Ansambel „Veseli vandrovčki" sestavlja sedem oseb, šest godbenikov (harmonika, orgle, trobenta, klarinet, saksofon, bobni in kitara) ter pevka, ki jo poznamo še iz Avsenikovega ansambla — Marija Ahačič-Polak. Skupino vodita brata Pušič, ki sta bila rojena v Metliki, pa sta se s šestimi leti preselila v Kanado. Ansambel igra slovensko, pa tudi mednarodno glasbo, tako da lahko zadovolji vse poslušalce.

Bratske vezi, ki jih je pred dvemi leti vzpostavil naš pevsko-godbeni ansambel med Koroško in Kanado, bodo sedaj utrdili „Veseli vandrovčki" iz Kanade. Veselimo se njihovega obiska in jim želimo prisrčno dobrodošlico pri nas na Koroškem. Najbolj pa se bodo dragi gostje veselili, če bosta obe prireditvi res dobro obiskani. Zato poskrbimo, da se bodo lahko počutili kot bratje med brati!

Andrej Einspieler

dobil spomenik v rodnih Svečah

Ob svoji 70-letnici je Slovensko prosvetno društvo „Kočna" v Svečah minulo nedeljo odkrilo spomenik znanemu borcu za pravice koroških Slovencev v prejšnjem stoletju Andreju Einspielerju. Spomenik — doprsni kip v bronu — je delo akademskega kiparja prof. Franceta Goršeta, ki si je leta 1973 uredil dom in galerijo v Svečah. Na prostoru pred Goršetovo galerijo je bil sedaj z Einspielerjevim spomenikom narejen prvi korak k ureditvi načrtovanega „kulturnega parka", v katerem naj bi dobili svoja obeležja tudi še drugi zaslužni narodni in kulturni delavci.

Udeležencem nedeljske svečanosti, med katerimi so bili tudi župan domače občine Otmar Baurecht s člani občinskega sveta ter predstavniki slovenskih narodnih in kulturnih organizacij, je spregovoril domačin in potomec Einspielerjeve rodbine, predsednik SPD „Kočna" dr. Valentin Inzko. Obširno in vsestransko je prikazal zasluge Einspielerjev in drugih narodnih delavcev iz Sveč oziroma bistriške občine, ki so v prejšnjem stoletju sooblikovali duhovno podobo našega človeka. V središču svojih izvajanj pa je razumljivo postavil osebnost Andreja Einspielerja, ki ga je kot profesorja verouka in slovenščine, kot deželnega poslanca, kot izdajatelja in urednika časopisov in revij, pisanih v slovenskem in nemškem jeziku, prikazal kot eno „najmarkantnejših osebnosti v kulturni in politični zgodovini koroških Slovencev in slovenskega naroda". Pri tem je menil, da mu je vsled njegovih zaslug za razvoj predvsem slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem zgodovina dodelila naslov „Oče koroških Slovencev".

Ko je govoril o delovanju Einspielerja na šolskem področju, je dr. Inzko kot zgodovinsko dejstvo naglasil, da manjšinska šola v južnem delu Koroške — odkar je začela veljati v Avstriji leta 1869 šolska obveznost — nikoli ni bila po svojem konceptu tako zasnovana, da bi naučila slovensko mladino materin jezik, jo vpeljala v bogastvo slovenske kulture, jo seznanila z zgodovino njenega naroda, ji posredovala slovenskega duha in jo utrjevala v narodni zavesti. „Tudi obdobje obveznega dvojezičnega šolstva po drugi svetovni vojni, ki je upoštevalo želje koroških Slovencev na področju obveznega šolstva, je bilo le kratko, prekratko obdobje, da bi si mogla ideja posredovanja obeh deželnih jezikov in dveh kultur vsej mladini južne Koroške utreti uspešno pot v miselnost koroškega prebivalstva."

Zaključno pa je govornik o Andreju Einspielerju in njegovem delovanju še poudaril: Kljub temu, da je prihajal iz obrobnega področja slovenskega ozemlja, se je čutil Einspieler soodgovornega za politično usodo in duhovni razvoj vsega slovenskega naroda. Zato njegovo sodelovanje že takoj leta 1848 pri ljubljanski „Sloveniji", zato njegovo prizadevanje za politični koncept „Zedinjene Slovenije", zato njegovo iskanje skupne poti z javnimi delavci

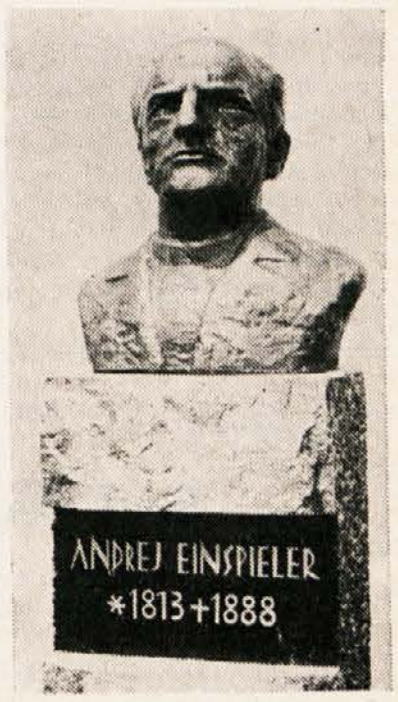

iz drugih slovenskih dežel. S tem, da je odprl Einspieler svoj list „Slovenec" priznanim slovenskim pesnikom in pisateljem, pa je hotel poudariti, da za duhovni potencial slovenskega naroda vsi odgovarjamo in da je možno ta duhovni potencial večati le ob čim širše zasnovanih narodnih konceptih.

Svečanost odkritja Einspielerjevega spomenika je s svojo pesmijo obogatil moški pevski zbor SPD „Kočna" pod vodstvom dr. Antona Feiniga.

Popoldne pa je imelo SPD „Kočna" v občinski dvorani na Bistrici proslavo svoje sedemdesetletnice, za katero je izdalo tudi posebno brošuro, kjer sta med drugim v besedi in sliki predstavljena zgodovina in razvoj društva.

V Ljubljani že petnajstič

poletna šola za tuje slaviste

V Ljubljani se je v ponedeljek začel dvotedenski seminar slovenskega jezika, literature in kulture, takoimenovana poletna šola za tuje slaviste, ki jo že petnajstič prireja oddelek za slovanske jezike in književnosti filozofske fakultete ljubljanske univerze. Kakor v minulih letih, tako so tudi letos zbrani številni študentje, prevajalci, profesorji, lektorji in drugi strokovnjaki iz raznih držav, ki se zanimajo za slovenski jezik in kulturo. Med udeleženci so kakor vsako leto tudi mnogi študentje iz zamejstva.

Seminar poteka v dveh delih: Na eni strani so vsak dan posebni tečaji, ki jih morajo udeleženci obvezno obiskovati in kjer jim strokovnjaki predavajo o zgodovini in dialektih slovenskega jezika ter o zgodovini knjižnega jezika; prav tako vsak dan so obvezne lektorske vaje iz slovenskega jezika; končno pa so za udeležence brez slavistične izobrazbe še predavanja o formiranju slovenskega naroda ter o slovenski književnosti. Na drugi strani pa je pestra paleta predavanj, v katerih priznani slovenski strokovnjaki govorijo o svojih znanstvenih izsledkih na raznih področjih slovenskega jezika, kulture in literature. Letos ta del seminarja velja zlasti sistematični obdelavi in predstavitvi slovenske proze, so pa na dnevnem redu tudi razna druga vprašanja, kot na primer aktualnost Speransa, sodobne teorije umetnostne zgodovine pri Slovencih in v svetu, vprašanja ruskih jezikovnih prvin v slovenščini, pomen Marija Kogoja v slovenski glasbi, sodobne teorije, umetnostne zgodovine, jezik učnih knjig v 19. stoletju itd. V tem okviru pa bo posebej govora tudi o našem koroškem rojaku Urbanu Jarniku, ki ga bo Alenka Šivic-Dular prikazala kot jezikoslovca in slovarnika.

Letos je seminar prvič povezan z uvodnim mednarodnim simpozijem, ki je bil prejšnji teden pod naslovom „Obdobje razsvetljenstva v slovenskem jeziku, književnosti in kulturi". S predavanji so sodelovali domači in tuji slavisti, literarni zgodovinarji in jezikoslovci. Znanstveno srečanje je bilo interdisciplinarne narave, tako da je bilo omenjeno obdobje slovenske preteklosti osvetljeno s širšega kulturnega vidika. Naš koroški prispevek k tej razpravi je dal Teodor Domej, sodelavec Slovenskega znanstvenega inštituta v Celovcu. Prireditelji računajo s tem, da bo simpozij postal vsakoletni uvodni del seminarja, predstavil pa naj bi posamezna obdobja slovenske kulturne preteklosti vse do najnovejših dni.

Poleg napornega seminarskega dela pa so za udeležence pripravili seveda tudi zanimive izlete v razne predele Slovenije, kjer imajo priložnost spoznati kulturno-zgodovinske znamenitosti in naravne privlačnosti.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50; tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Srečanje koroških partizanov pod Storžičem

V nedeljo je bilo območje pod severnim ostenjem Storžiča — pred planinsko postojanko „Dom pod Storžičem" — prizorišče srečanja bivših koroških partizanov in aktivistov z obeh strani Karavank. Na srečanje sta vabila Področni odbor koroških partizanov za Gorenjsko in Zveza koroških partizanov v Celovcu. To je bilo četrto srečanje, organizator le-tega pa je bila občina Tržič. Čeprav vreme ni bilo ugodno, se je nabralo lepo število nekdanjih partizanov in aktivistov, ki so se v zadnji vojni borili na Koroškem, to je na ozemlju takratnega takoimenovanega „tisočletnega rajha".

Poleg bivših protifašističnih borcev z obeh strani Karavank so se srečanja udeležili tudi številni družbeno-politični predstavniki Slovenije. Zbrano publiko pred planinsko postojanko je pozdravil predsednik Skupščine občine Tržič tovariš Ogris Milan, spregovorili pa so še predsednik koroških partizanov v Ljubljani tovariš Pavel Žaucer, predsednik Področnega odbora koroških partizanov za Gorenjsko tovariš Beton Anton-Bojan in predsednik Zveze koroških partizanov v Celovcu tovariš Karel Prušnik-Gašper. Vsakoletna tovariška srečanja bivših koroških partizanov in aktivistov služijo plemenitemu namenu tesnejšega medsebojnega sodelovanja in da se ohrani tradicija junaškega narodnoosvobodilnega boja.

Tovariš Prušnik je v svojem govoru med drugim naglasil, da so koroški partizani ponosni za to srečo, da so se lahko pridružili na severni strani Karavank slavni Osvobodilni fronti in da so doprinesli svoj delež za uničenje oboroženega fašizma. Danes predvsem najvišji predstavniki avstrijske republike spoznavajo zgodovinsko resnico, da so koroški partizani mnogo doprinesli k osvoboditvi in obnovitvi republike Avstrije, za kar v zadnjih letih od zveznega prezidenta dr. Kirchschlägerja prejemajo visoka odličja — častni znak za osvoboditev Avstrije. Tovariš Prušnik je menil, da bi tudi jugoslovanski državljani, ki so se borili po ozemlju Avstrije za uničenje hitlerjeve Nemčije zaslužili to avstrijsko odlikovanje, češ da je maršal Tito odlikoval na stotine avstrijskih državljanov. Zakaj ne bi tega storil tudi naš prezident Kirchschläger? Sad protifašističnega boja je bil vsekakor sedmi člen avstrijske državne pogodbe, ki predstavlja osnovo današnjega boja koroških Slovencev za dosego socialnih, kulturnih in gospodarskih pravic na podlagi resnične enakopravnosti. Nadalnja pridobitev partizanskega boja za koroške Slovence je, da smo se otresli more suženjstva in ponižnosti in da smo postali bolj samozavestni. Skratka partizanski boj je preobrazil našega človeka, tako da zaupa v lastne sile. Prišel je tudi do spoznanja, da nič ne pade samo od sebe v naročje in da se je treba trdo boriti če hočemo doseči, da bomo na naši avtohtoni zemlji dosegli pravice, ki nam pripadajo.

Po oficialnem sporedu je bila pogostitev pri partizanskem kotlu, katero so organizirali pripadniki Jugoslovanske ljudske armade.

Slovensko prosvetno društvo „Zarja" v Železni Kapli vabi na tradicionalno

6. Poletno noč

v soboto 7. julija 1979 s pričetkom ob 20. uri pri občinskem kopališču (Freibad) v Železni Kapli. Prireditelj nudi skrbno pripravljene jedi na žaru in druge domače jedi ter dobre pijače.

Za prijetno zabavo bo skrbel ansambel KVIK

Prisrčno vabljeni!

Primorski lovci obiskali Koroško

V nedeljo 24. junija je skupina lovcev s Primorskega (Italija) — člani Slovenskega lovskega društva Doberdob — obiskala Koroško. Na Ločilu (Hart) jih je sprejela in potem vodila po južni Koroški predstavnica Kluba prijateljev lova Marica Pradetto. Pot je vodila lovce mimo romantičnega Baškega jezera v Rož. Prvi postanek so naredili v Šentjanžu pri Tišlarju, kjer so se okrepčali z domačim kmečkim kruhom, zaseko in sadjevcem. V Borovljah so si ogledali puškarno Fanzoj ter obiskali spomenik padlih partizanov, kjer so Doberdobčani položili šopek rož in se tako spomnili težkih časov fašistične strahovlade v drugi svetovni vojni. Nato so pot nadaljevali preko Šmarjete v Rožu, Rebrce v Železno Kaplo, kjer je bilo v hotelu Obir kosilo. Na povratku so se peljali mimo očarljivega Klopinjskega jezera, obiskali glavno mesto Koroške in se še mimogrede potegnili na Gosposvetsko polje in grad Ostrovico (Hochosterwitz).

Prepričani smo, da so se primorski lovci polni lepih vtisov vrnili na svoje domove, saj so tako imeli priložnost vsaj nekoliko seznaniti se s tisto deželo, ki je bila nekoč zibelka slovenstva.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

ZAKLJUČNI VEČER GLASBENEGA POUKA

v soboto 7. julija ob 19.30 uri pri Ogrisu - Miklavžu v Bilčovsu. Ob tej priložnosti nam bodo naši mladi učenci-glasbeniki pokazali kaj so se v minulem šolskem letu naučili. Na prireditev vabimo starše in vse, ki jih glasbeno udejstvovanje naše mladine zanima.

Ponovna diskriminacija

koroških Slovencev na celovškem kolodvoru

Že zadnjič smo poročali o očitni diskriminaciji, ki so jo doživeli slovenski dijaki na celovškem kolodvoru, ko so v slovenščini zahtevali vozovnice in jih niso dobili. Tudi zadnjo soboto 30. junija so dijaki slovenske gimnazije zahtevali vozovnice v slovenščini. Navzoče je bilo spet veliko tajne policije in dijaki ponovno niso dobili vozovnic. Zaman so čakali pred prodajnimi okenci in tudi drugi potniki so morali kupovati vozovnice v vlakih, ker uprava Avstrijskih zveznih železnic ni pripravljena urediti te zadeve.

Takšno ravnanje s koroškimi Slovenci nas spominja tudi še na rajnko monarhijo, ki je na podoben način ravnala s slovenskimi potniki, ki so zahtevali na celovškem kolodvoru vozovnice v slovenščini.

Koroška dijaška zveza se je zato zadnjo soboto obrnila na potnike in jih prosila za razumevanje za akcijo, s katero se borijo za enakopravnost slovenskega materinega jezika. V pismu, ki ga je naslovila na direkcijo železnic pa zahteva uvedbo slovenščine kot enakopraven jezik v Celovcu in na vseh kolodvorih na južnem Koroškem.

Tudi Slovenska mladina podpira upravičeno ravnanje slovenskih dijakov in opozarja na zamude pri izpolnjevanju pravic slovenske manjšine, za katere je odgovorna Avstrija.

Šmarjeta pri Kotmari vasi

V sredo 19. maja je pretresla našo okolico žalostna vest, da je umrla Zofija Habich pd. Hribernkova mama s Šmarjete nad Kotmaro vasjo. V 75. letu starosti ji je neizprosna smrt pretrgala nit življenja.

Rajna je bila znana prosvetna delavka. Doma je bila pri Žabercu na Rutu pri Hodišah, kjer se je aktivno udejstvovala v tamkajšnje SPD „Zvezda" in to delo nadaljevala tudi pri našem prosvetnem društvu „Gorjanci". Bila je prežeta z mislijo, da je treba naše slovensko ljudstvo na Koroškem ohraniti tudi naslednjim pokolenjem. Njeno delo na prosvetnem področju in pa tudi v najtežjem času zgodovine našega ljudstva, ko je naši deželi zavladal okrutni nacizem in ko se je postavila na stran protifašističnega odpora — bila aktivna terenka — je prepričljiv dokaz zato, kako je ljubila svoj narod in sovražila krivico. Zaradi te njene dejavnosti je bila splošno priljubljena.

Tudi drugače njeno življenje ni bilo z rožicami postlano. Moža Šimana je zgubila že 1961 leta, dve leti poprej pa se je smrtno ponesrečil sin Hanzej. Kljub tem udarcem ni obupala in si iskala uteho v delu za narodov blagor.

V petek 22. maja smo jo spremljali na njeni zadnji poti na kotmirško pokopališče, kjer je našla svoje poslednje počivališče. Pogrebni obred je opravil župnik Maks Michor, domači pevci pa so se z lepo slovensko pesmijo, ki jo je pokojna tako ljubila, poslovili od rajne sopevke in ji tako izkazali poslednjo čast.

Pokojno Hribrnkovo mater bomo ohranili v častnem spominu, hčerki z družino in sorodnikom ob tej težki izgubi izrekamo naše globoko sožalje.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

V a b i l o

na uprizoritev Mikelnove dramatizacije novele koroškega pisatelja Prežihovega Voranca

Samorastniki

v soboto 4. avgusta 1979 ob 19.30 uri in
v soboto 11. avgusta 1979 ob 19.30 uri

na prostem (v bližini Vazarja) v Spodnjih Vinarah pri Šentprimožu v Podjuni.

V primeru slabega vremena bosta predstavi v nedeljo (5. oziroma 12. avgusta) ob istem času in na istem prostoru.

O d b o r

Jubilej dveh zaslužnih žena

Na zadnji seji Zveze slovenskih žena smo počastili življenjski jubilej dveh tovarišic in odbornic naše organizacije Lojzke Boštjančičeve, ki je obhajala 60 in Anice Kupperjeve, ki je obhajala 50-letnico. Jubilantkama je v imenu Zveze koroških partizanov čestital tudi predsednik ZKP Karel Prušnik-Gašper. Lojzka doma iz Bilčovsa je podpredsednica ZSŽ in aktivna družbeno politična delavka. Obračamo se nanjo, če je treba organizirati letovanje otrok, srečanje žena ali izletov, a ne samo to, ona se, kjer je to potrebno, vključuje tudi v družbeno delo koroških Slovencev. Tudi za časa fašistične strahovlade nad koroškimi Slovenci je aktivno podpirala borce za svobodo in zaradi tega bila od gestapa preganjana in zaprta v Celovcu, kjer je v zaporu srečala narodnega heroja Majdo Vrhovnik, ki je bila od gestapa zverinsko ubita ob koncu vojne in se še danes ne ve kje je pokopana.

Naša druga slavljenka Anica Kupperjeva pa je srečala Abrahama, kakor temu po domače pravimo. Tudi ona je naša aktivna družbeno-politična delavka, že od mladosti. Doma je bila na Šentjanških Rutah pri Rovenjaku, kjer je bil za časa narodnoosvobodilnega boja dom tudi mnogih partizanov in aktivistov. Tam sta s sestro Zofijo stregli ranjenim partizanom in bili obveščevalki in kurirki. Vse to njeno delo pa ni ostalo prikrito sovražnikom našega ljudstva in mlado Anico je gestapo odvlekel v zloglasno taborišče Ravensbrück.

Žene se imamo Anici zahvaliti za organizacijo številnih izletov, ki se jih naše žene zelo rade udeležujejo, na katerih se med seboj spoznavajo, spoznavajo pa tudi ustvarjalnost delovnih ljudi v naši matični domovini.

K tako plodnemu življenjskemu jubileju našima tovarišicama iskreno čestitamo. Želimo jima trdnega zdravja in osebne sreče ter še mnogo uspeha v njunem nadaljnjem delu.

Obiski v Slovenski študijski knjižnici

V petek 18. maja so Slovensko študijsko knjižnico obiskali bibliotekarji iz Kranja in okolice, v soboto 26. maja bibliotekarji Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, v ponedeljek 25. junija pa še študenti celovške slavistike pod vodstvom lektorja in bibliotekarja Drolca. Magister Marija Malle-Wieser je skupine v imenu SŠK pozdravila in jih seznanila z razvojem, delovanjem ter problemi SŠK. Skupino bibliotekarjev iz Kranja in okolice je pozdravil tudi direktor Slovenskega znanstvenega inštituta in jim obrazložil širok delokrog SZI. Knjižničarji iz Slovenije, zlasti bibliotekarji Narodne in univerzitetne knjižnice, so izrazili pripravljenost pomagati SŠK zlasti pri kompletaciji knjižnega gradiva.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka" v Bilčovsu vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 14. julija 1979 ob 20. uri pri Ogrisu - Miklavžu v Bilčovsu.

Nastopajo: sestri Velik, mešani in moški pevski zbor SPD „Bilka" in ansambel „Veseli vandrovčki".

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica" v Št. Vidu v Podjuni vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 14. julija 1979 ob 20. uri pri Voglu (Picej) v Šentprimožu.

Nastopata: mešani pevski zbor SPD „Danica" in ansambel „Fantje izpod Obirja"

Prisrčno vabljeni!

Klub prijateljev lova bo ob priložnosti 15-letnice obstoja kluba v nedeljo 15. julija 1979 s pričetkom ob 8. uri priredilo na strelišču „Gojitvenega kroga Pliberk"

3. lovsko streljanje

v tarče in na umetne golobe. Na tem lovskem streljanju bodo sodelovali lovci iz Slovenije in Koroške — Kärntner Jägerschaft ter Klub prijateljev lova.

Prijatelji lova prisrčno vabljeni!

3. srečanje slovenskih žena iz zamejstva in matične dežele Slovenije

V soboto 23. junija je bilo tretje srečanje predstavnic slovenskih ženskih organizacij iz zamejstva in svetov za vprašanja družbenoekonomskega in političnega položaja žensk iz slovenskih obmejnih občin. Organizator tokratnega srečanja je bil svet pri jeseniški občinski konferenci Socialistične zveze.

Srečanje se je odvijalo v jeseniški Kazini, tema pa je bila mednarodno leto otroka in vse kar je lahko s tem povezano. Poleg žena so se srečanja udeležili tudi družbeno politični predstavniki občine Jesenice, ki so ob tej priložnosti tudi predstavili značilnosti te občine.

Ženske predstavnice iz matične dežele in zamejstva so spregovorile in nakazale težave in uspehe s katerimi so soočene zlasti na področju izboljšanja življenjskih razmer otrok. Seveda so imele ženske predstavnice iz zamejstva glede vzgoje otrok še posebne probleme, ki se bistveno razlikujejo od problemov v matični deželi. Pri tem mislimo predvsem na pereče vprašanje, da dajo otrokom boljšo možnost, da ohranijo in ne zavržejo najbogatejšega zaklada — materinski jezik.

Predsednica Zveze slovenskih žena v Celovcu Milena Gröblacherjeva je podčrtala veliko voljo in hotenje našega koroškega slovenskega ljudstva, da se tudi predšolski mladini da možnost vzgoje v slovenskem jeziku in pri tem naglasila, da smo koroški Slovenci ravno v letošnjem letu otroko beležili lep uspeh s tem, da smo si sami priborili dvojezični otroški vrtec v Šentprimožu, ki pa je že ob vpisu postal premajhen. Čeprav po občinah južne Koroške zahtevamo od oblasti, da uvedejo dvojezične otroške vrtce, se nihče ne zmeni za to. Tovarišica Gröblacherjeva je svoja izvajanja zaključila z ugotovitvijo, da na Koroškem s strani oblasti ni bilo večjih pobud ob mednarodnem letu otroka, to predvsem zaradi tega, ker se politične stranke v glavnem ukvarjajo z volitvami.

Na srečanju je prišla do izraza želja po nadaljevanju vsakdanjega sodelovanja med slovenskimi ženami matične dežele in zamejstva, ki se je v zadnjih letih močno okrepilo in preraslo v številne oblike povezovanja na različnih področjih.

Po oficialnem delu so žene obiskale temeljno organizacijo Gorenjskih oblačil na Jesenicah, kjer so jih seznanili z delovnim procesom in jim predstavili nekatere modele z proizvodnega programa. Žene so si ogledale tudi Prešernovo rojstno hišo v Vrbi in muzej talcev v Begunjah. Srečanje so naše žene končale v prijateljskem pogovoru v restavraciji leškega letališča.

Medtem ko je bilo lanskoletno srečanje na Koroškem in letošnje 3. v Sloveniji, bo prihodnje 4. v Julijski krajini.

Nov trak s koroško slovensko pesmijo

Ob 70-letnici svojega obstoja je Slovensko prosvetno društvo „Kočna", ki je včlanjeno v KKZ, izdalo kaseto z 22-imi pesmimi moškega pevskega zbora SPD „Kočna" iz Sveč. Kaseta ima naslov „Pesem Koroške" in vsebuje sledeče pesmi:

Kar v srce je mati djala (J. Aljaž — F. S. Finžgar) — Pršva je ta luba v'hred (narodna, priredil L. Kramolc) — Vuštnejša ja ni (nar., pr. E. Adamič) — V'hredǫč (nar., pr. P. Kernjak) — Bom pa Rutǫč zorau (nar., pr. F. Cigan) — Oj te mlinar (nar., pr. Z. Švikaršič) — Burno jes haužjam (nar., pr. P. Kernjak) — Sem še mihen puob biv (nar., pr. F. Cigan) — Je na Dravcǫ mǫhva (Mirko Kernjak) — Še anbart v mojem življenju (nar., pr. F. Cigan) — Kadar Zila noj Drava (nar., pr. Z. Švikaršič) — Sem še mihna bva (nar., pr. L. Kramolc) — Moja lubca je tam v Škofčah doma (R. Gobec — M. Miškulnik) — O ti preburna ženska stvar (nar., pr. A. Nagele) — Mrzel veter tebe žene (Sveška priredba, bes. Orožen) — Mi smo se skupaj zbrali (nar., pr. F. Marolt) — Že rožce po polju cvetejo (nar., pr. M. Dojuk) — Zvezde (R. Gobec) — Saj n'či frajda več na sietu (nar., pr. P. Kernjak) — Nocoj pa oh nocoj (nar., pr. F. Marolt) — Je biv an hospud Bebenav (nar., pr. P. Kernjak) — Pesem od rojstva (F. Leder-Lisičjak, pr. L. Kramolc).

Zaključna šolska prireditev v Kotmari vasi

Prejšnji petek 29. junija so kotmirški učitelji in učenci v telovadnici osnovne šole priredili zaključno prireditev. Učenci so pokazali, kaj so se naučili. Vrstili so se odrski in pevski nastopi, najbolj pogumni pa so deklamirali pesmi.

Uvodoma je pozdravil ravnatelj Josef Schwarz — vodstvo šole je prevzel začetkom minulega šolskega leta, jeseni 1978 — starše in sorodnike učencev ter častne goste, med njimi župana Jožefa Strugerja, oba podžupana, navzoče člane občinskega odbora, župnika Maksa Michorja in še nekatere druge. Ravnatelj je tudi povezoval posamezne točke sporeda.

Od nastopajočih je treba izrecno pohvaliti šolski pevski zbor, ki je pod vodstvom učiteljice Renate Trieb zapel več pesmi; učenci obeh četrtih razredov so pod vodstvom učiteljice Emilije Müller zapeli tudi eno angleško pesem. Nadvse razveseljivo in pohvalno pa je bilo, da je bilo letos pri zaključni šolski prireditvi slišati tudi domačo slovensko besedo. Šola je dvojezična in povsem pravilno in upravičeno je, da se to tudi pokaže pri taki šolski prireditvi.

Učiteljica Rezika Iskra je z veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo s prvošolci pripravila recitacijo Župančičeve otroške pesmi „Ciciban in čebela" (ciciban je bil Kris Muri, čebelica Simona Iskra, Rudi Kulnik in Andrej Morič sta bila pripovedovalca). Mali Kris se je postavil tudi zelo pogumno, ko je zapel in zaigral pesem „Meljem, meljem kavico". Drugošolki Bernardka Niemetz in Vesna Wakounig (učiteljica Emilija Müller) pa sta deklamirali pesem „Počitnice".

Mirne duše lahko rečemo, da je občinstvo nagradilo nastopajoče za slovensko besedo in pesem, kakor tudi vse druge skupine s prisrčnim aplavzom; zlasti učenci so navdušeno ploskali svojim sošolcem.

Slovensko prosvetno društvo „Vrtača" v Slovenjem Plajberku vabi na

KULTURNI VEČER

v soboto 14. julija 1979 ob 19.30 uri pri Sereinigu v Podnu.

Sodelujejo: tamburaški zbor iz Hodiš
domači kvartet in
sestri Čertov

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Trta" v Žitari vasi

V A B I L O

„S pesmijo in plesom v poletje"

v nedeljo, dne 15. julija 1979 ob 20. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Nastopajo: moški zbor domačega SPD „Trta"
Obirski ženski oktet z novim programom pesmi, ki so jih vtisnili na pravkar posneto 2. ploščo

Po koncertu bomo zaplesali po vižah in melodijah slovenskega ansambla „VESELI VANDROVČKI" iz Kanade, ki prvič nastopa med Koroškimi Slovenci. Prijatelje in znance, ki jih navdušuje slovenska pesem in radi zaplešejo ob poskočnih polkah in valčkih, prav prisrčno vabimo.

S številnim obiskom bomo pozdravili in se oddolžili slovenskim gostom iz daljne Kanade.

Društveni odbor

Izgradnja turske avtoceste se bliža koncu

Zadnja ovira na območju Turske avtoceste na Solnograškem je odstranjena. 17,4 kilometra dolgi odsek avtoceste od Werfna do Eben v dolini Pongau je dograjen in to ravno ob pravem času, saj se je sedaj v začetku meseca julija začela iz Zvezne republike Nemčije valiti ogromna kača avtomobilov na počitnice proti jugu. Otvoritve tega cestnega odseka v soboto 30. junija so se med drugimi udeležili zvezni minister za gradnje Josef Moser, finančni minister dr. Androsch in deželni glavar Solnograške dr. Haslauer.

Na novem cestnem odseku se bo promet preko poletja odvijal delno še po enem cestišču v obe smeri. Kljub temu je poskrbljeno, da promet zaradi tega ne bo preveč oviran, kajti ta dvosmerna cesta je speljana tako, da bo imela tri vozišča, kar bo zelo olajšalo prehitevanje oziroma ritem vožnje. Posebna težava pri gradnji je bila na 6,7 km dolgem odseku med Hüttau in Eben, kjer je bilo treba zgraditi celo vrsto mostov in to v terenu, ki je skrajno neugoden — nevarnost drsenja pobočja v dolino. Da so mogli stebre za mostove zasigurati pred drsenjem, so morali zgraditi takoimenovane „vodnjake", ki dosežejo celo 38 m globine. Pri tem je zanimivo, da so vidni stebri (ki gledajo iz zemlje) glede dolžine, manjši od nevidnih, vgrajenih v vodnjakih. Poleg tega so graditelji morali jeklene žice, ki so jih fiksirali v steni „vodnjaka", zabiti horizontalno v zemeljsko gmoto, da s tem preprečijo vsakršen premik zemeljskih mas. Velik problem je bil tudi z odvajanjem vode od avtoceste.

Poleg teh tehničnih problemov pa so bile še težave gospodarskega značaja. Od treh gradbenih podjetij, ki so prišla v gospodarske težave, so morali dvema podjetjema odpovedati pogodbo.

Od leta 1976 do 1978 se je na turski avtocesti dvignila frekvenca vozil za 56 %. Z dogradnjo avtoceste s Salzburga do Rennwega na Koroškem, pa so šanse seveda še mnogo večje.

Z dograditvijo tega 17,4 km dolgega odseka, je od skupno 145,7 km dolge avtoceste na območju od Salzburga do Spittala še 12,5 km avtoceste v gradnji. Ta odsek (Rauchenkatsch—Gmünd) na koroški strani bo predvidoma zgrajen še pred pričetkom poletne sezone v prihodnjem letu. Leta 1984, ko bo dograjen cestni predor pod Karavankami s cestno povezavo k turski avtocesti, pa se bodo še bolj odprla vrata proti jugovzhodu, še zlasti zaradi tega, ker bo takrat v glavnem dograjena tudi avtocesta od karavanškega predora do grške meje. V tisti čas soupada tudi izgradnja avtoceste Trbiž (Tarvisio) —Videm (Udine), ki bo povezana z južno in Tursko avtocesto. Kar še ostane nezgrajenih avtocest na Koroškem je samo še odsek med Spittalom in Beljakom (35,7 km). Obe mesti sta danes med seboj povezani po velikopotezni sanirani cesti, ki dopušča hiter tok prometa. Kljub temu pa ostane zahteva, da bo treba zgraditi tudi še ta zadnji odsek turske avtoceste.

Diktat zmagovalcev v dvorani zrcal

Pred šestdesetimi leti so v Versaillesu narisali nov zemljevid Evrope

„Dvorana zrcal" v nekdanji rezidenci francoskih kraljev, 28. junija 1919, s podpisom mirovne pogodbe med premagano Nemčijo in zmagovito antanto je padel zastor po prvi veliki svetovni moriji.

Diplomati so se nato razkropili po drugih gradovih v okolici Pariza, toda „versajski mir", splet dogovorov, ki so jih podpisovali še v naslednjem letu, je izmučeni Evropi prinesel samo nov zemljevid, kajti za trdnejšo prihodnost sveta odsevi v zrcalih zgodovinske palače niso bili pravšnji.

Francozi slovite galerije zrcal niso naključno izbrali. V istih prostorih so leta 1871 podpisali boleče premirje v vojni z Nemčijo in prav tu so bili v 18. stoletju botri novega zemljevida severne Amerike, ki so s Španijo, Anglijo in predstavniki zmagovitih kolonij potrdili neodvisnost ZDA. Toda tokrat pred zrcali, od katerih je sleherno terjalo pet tisoč ur dela rokodelavcev 17. stoletja, niso stali vsi tisti, ki jih je svetovna vihra potegnila v vrtinec. Zmagovalci so na pariško mirovno konferenco namreč povabili samo 27 držav, a še od teh je imela samo peterica po dva delegata, besedo pa sploh le svet četverice: Wilson za ZDA, Lloyd George za Veliko Britanijo, Clemencesau za Francijo in Orlando za Italijo. In prav to je bil eden od razlogov, zakaj so versajske listine tako kmalu porumenele.

GROZLJIVA BILANCA SPOPADA

Tri mesece po veliki ofenzivi antante so se vojske centralnih sil sesule, prve svetovne vojne je bilo konec. Enajstega novembra 1918 je morala Nemčija sprejeti neizprosne pogoje, ki so zmagovalcem zagotavljali, da ne bo nemara še enkrat dvignila glave, če ji poznejše zahteve mirovne pogodbe nemara ne bi dišale: v 30 dneh je morala umakniti vse enote na desno obalo Rena, a za 10-kilometrski prazni pas; predati je morala ključna mesta Köln, Koblenz in Mainz ter izročiti ves vojaški material — orožje, ladje, letala, vagone itd. — povrh pa brezpogojno izpustiti vse vojne ujetnike. (Ti ukrepi so se obrestovali: ko so v Berlinu 7. maja 1919 prejeli osnutek mirovne pogodbe, so prvi hip poskušali obnoviti sovražnosti in Hindenburg je le s težavo prepričal vlado, naj se ukloni.)

O neposrednem davku, ki ga je Evropa plačala v 1. svetovni vojni — tj. žrtvah, gospodarski škodi in podobnem — je bilo že veliko napisanega, manj pa so znane posredne posledice te evropske hekatombe. Za primer: med vojnimi leti je nataliteta povsod občutno padla (v Franciji za približno poldrugi milijon, v Nemčiji za tri milijone), toda posledice je bilo čutiti šele v letih 1934—1939, ko so sredi demografske piramide zazevale usodne vrzeli. Konec vojne je spremljalo tudi pravo preseljevanje narodov: na utesnjeno območje Weimarske republike se je zatekel skoraj milijon Nemcev iz Poljske, Nizozemske, Alzacije in Lorene; na Madžarskem si je novo domovino poiskalo 400 tisoč ljudi, v Bolgarijo jih je prišlo 200 tisoč, grško-turški spopad je sprožil eksodus več kot milijona Grkov, živečih v Mali Aziji . . .

Toda o vsem tem so pariški pogajalci bolj malo razmišljali, preštevali so le mrtve, seštevali porušene hiše in mostove, merili kvadratne kilometre. Molčali so tudi o tem, da so nekatere države med vojno zaslužile neizmerne dobičke: Japonska je z Bližnjega vzhoda in iz jugovzhodne Azije povsem spodrinila evropske trgovce, Kanada se je okoristila s povečanim izvozom lesa in metalurških izdelkov v zavojščeno Evropo, ZDA pa so na račun prve svetovne vojne svoj nacionalni dohodek v petih letih podvojile. Zaslužili pa so tudi posamezniki v sami Evropi: francoski Citroen, denimo, ki je tedaj izdeloval predvsem topovske granate. Evropske države so si hkrati nakopale precejšnje dolgove (bodisi z domačimi posojili bodisi pri ameriških bankirjih): Francija 33 milijard zlatih frankov, Velika Britanija 32 milijard, Italija 20 milijard . . . Niti o tem diplomati niso dovolj preudarjali, in znano je, kako se je denarni sistem kmalu po vojni sesul in kakšen vrtoglav vzpon je dosegla inflacija; decembra 1919 je šterlinski funt izgubil 10 odstotkov vrednosti, francoski frank 50 odstotkov, nemška marka celo 90 odstotkov, medtem ko so se cene v Veliki Britaniji povečale 2,5-krat, v Franciji 3,5-krat, a v Nemčiji kar 12,5-krat, pri čemer je povečevanje osebnih dohodkov seveda močno zaostajalo. Taka je bila torej Evropa na predvečer pariške konference, toda krojači nove Evrope niso kaj dosti upoštevali tega vatla.

V LABIRINTU DIPLOMATSKEGA ČEBELNJAKA

Zmagovalci na konferenco predvsem niso povabili premagancev; iz tega so pognale kali pravega protiversajskega vzdušja, ki ga je nacionalsocializem v Nemčiji znal močno izkoristiti — za Nemce je bil versajski mir preprosto „diktat". V Parizu tudi ni bilo predstavnikov mlade sovjetske države; diktatorski francoski voditelj Clemenceau je s podporo italijanskega ministrskega predsednika Orlanda uveljavil oceno, da so Rusi „izdali antanto" in da velja nadaljevati intervencijsko vojno proti novi državi (ekspedicijska korpusa francoskih in britanskih sil sta s prodori na skrajnem severu in na Krimu res poskušala postaviti „pregrado proti boljševizmu").

Sicer pa je bila pariška konferenca organizacijsko izredno zapletena. Trajala je od 12. januarja do 28. junija 1919, sledila pa ji je še vrsta posebnih pogajanj. Že sama pariška konferenca v ožjem smislu besede je bila pravi blodnjak plenarnih

Razmišljanje ob otroški igri

Na igrišču sem opazovala otroke pri igri. Prisluhnila sem tudi njihovemu razgovoru. Dva dečka in deklica v starosti od pet do sedem let so se igrali samopostrežno trgovino. Pogovarjali so se prav tako, kot bi bili že odrasli.

„Veste, kar Magi juho bom skuhala, je hitreje gotova. Moji otroci so že jedli v vrtcu" — je rekla Mojca Tončku in odhitela s kamenčki v roki na drugo klop, katera je v njeni domišljiji predstavljala njeno stanovanje. Tam je pričela s kamenčki in listki trave spretno pripravljati svoje kosilce.

K deklici pristopi deček. Potrka na klop. Njemu pomeni to trkanje zvonjenje na vežna vrata. In Mojca ga veselo pozdravi ter pravi:

„Veš, Jure, otroci so še v vrtcu, jaz pa sem se pravkar vrnila iz samopostrežne trgovine". Nato prične Jure — v igri Mojčin soprog — pripovedovati o svoji službi:

„Veš, toliko dela sem imel danes, da me kar glava boli. Po kosilu bom legel. Prosim, poskrbi, da otroci ne bodo preveč kričali."

Ko sem poslušala te otroške pogovore, sem imela občutek, da poslušam njih starše. V svojo igro in razgovor ob njej so vnašali resnično življenje družine, probleme očeta in matere. In to tako resno, kot da bi bili že starejši šolarji. Pa jim je bilo le pet in šest let.

Pri našem vzgojnem prizadevanju pogosto niti ne pomislimo, kako nas otroci kritično opazujejo in nato posnemajo. Starši si pogosto postavljamo vprašanje, če naj že s tako majhnimi otroki razpravljamo o naših težavah. Res je, da nas le-ti zaradi stopnje svoje duševne zrelosti še ne bodo razumeli. Toda otroci, ki ne vedo nič o težavah svojih staršev in o vrednosti njihovega dela za družino in celotno družbo, se bodo tudi sami pozneje težko znašli v šoli in družbi. Otrok naj čimprej — seveda svoji starosti primerno — spozna, kje in kaj dela oče in mati, kakšne so težave pri njihovem delu in kakšne uspehe dosegata. Kjer je le mogoče, naj si otrok ob kakršnikoli priložnosti ogleda delovno mesto svojega očeta in matere. Na primer oče — tapetnik naj na sprehodu po mestu pokaže sinu v izložbi stole in postelje in hkrati pove, da to delajo on in njegovi delovni tovariši. Mati prodajalka naj v trgovini otrokom pojasni, da tudi ona tako prodaja. Seveda pa je potrebno najti za vsakega otroka primerno razlago in tudi ob primernem času. Povedati mu je potrebno o koristi našega dela za družino. Tako bo otrok razumel tudi delo drugih in ga pozneje, ko se bo sam vanj aktivno vključil, pravilno vrednotil.

Potrebe družine, posebno družine z več otroki, so velike in je težko izpolniti želje vsakemu otroku. V takem primeru je zelo vzgojno, če nabavijo starši eno igračo, ki jo vsi uporabljajo, ali eno knjigo, ki jo lahko vsi berejo.

Mnogi starši pred otroki stalno jadikujejo, da nimajo tega in onega, da težko žive in podobno. Bolje je, da poizkušajo v otroku razvijati optimizem, to je pripravljenost, da se zadovolji s tistim, kar imajo, in jim povedati, da bodo z delom in marljivim učenjem dobili tisto, kar si želijo.

Neka mati je takole obrazložila svoji hčerki: „To obleko bom sama pobarvala in videti bo kot nova. Prihranjen denar bom uporabila za nakup plošče z Andersenovo pravljico." Hčerka je bila zelo zadovoljna. Njena obleka je bila spet kot nova in hkrati je videla, kako je mogoče šteditи. Prepričana sem, da bo to materino iznajdljivost tudi sama uporabila v drugih oblikah. Ni lahko naučiti otroke šteditи. Veliko pa lahko družina prihrani, če vsak njen član skrbno čuva svoje stvari.

Pri štednji gredo nekateri starši v skrajnosti. Škoda se jim zdi postaviti na mizo vazo z rožami, češ da se bo razbila, ko bo otrok dregnil v mizo. Škoda je postaviti v sobo lončnico, ker bi jo lahko otrok prevrnil. In tudi manj prostora bi imel za skakanje. Tako ravnanje ni pravilno. Otrok naj se že zgodaj nauči paziti na predmete, ki se razbijejo in pokvarijo. Nauči naj se tudi vrednotiti lepe predmete in cvetje v stanovanju. Normalno duševno in telesno razvit otrok bo hitro spoznal, kaj sme in kaj ne sme prijeti. Naučil se bo vrednotiti lepe stvari in jih čuvati, ne samo v svojem domu, ampak tudi izven njega.

Rana želodca in dvanajsternika

Rana na želodcu ali dvanajsterniku je poznana pri prebivalstvu širom našega planeta. Statistike govore, da 5 odstotkov odraslega prebivalstva Evrope in Amerike boluje za to boleznijo. To je povprečje, v posameznih državah je povprečje še večje, celo do 12 odstotkov.

Razumljivo je, da zaradi tako razširjene bolezni nastajajo problemi, kako zdraviti ter ozdraviti te bolnike in seveda kako preprečiti bolezen, ki razen osebne prizadetosti bolnika škoduje proizvodnji zaradi izpadov z dela, manjše delovne sposobnosti in podobno.

Za nastanek rane na želodcu ali dvanajstniku je več vzrokov. Kaže, da ima največji vpliv stanje stalne duševne napetosti in vzburjenje živčnega sistema, ki ni odvisen od naše volje. Precej pomagajo cigarete in alkohol, pa tudi pretirano uživanje prave kave. Vse to skupaj, pa tudi vsako zase, povzroča preveliko izločanje kisline v želodcu, kar najprej povzroči vnetje želodčne sluznice, nadaljnja okvara pa je rana.

Bolnik s to boleznijo toži, da ima občutek pritiska, tope bolečine ali da ga nekaj grize v želodcu. Največkrat pravi, da ga boli v žlički oziroma desno od nje. Večinoma se pojavljajo bolečine na tešče oziroma pri praznem želodcu. Ko bolnik nekaj poje, se bolečina pomiri. Razumljivo je, da bolnik čuti največ takih bolečin pred obedom in še posebej na tešče zjutraj, večkrat ga take bolečine celo zbude. Zanimivo je, da so bolečine najbolj močne spomladi in jeseni. Ker ima bolnik preveč kisline, ga navadno peče zgaga, je zaprt in včasih celo bruha.

Da lahko točno ugotovimo, če gre za rano ali morda le za močno vnetje želodčne sluznice, so potrebne posebne preiskave. Najprej je potrebno ugotoviti količino želodčne kisline. To opravimo v laboratoriju. Potem je nujna še rentgenska preiskava želodca, ki rano dokončno najde. Dodatno naredimo še eventualne druge preiskave.

Rana na želodcu in dvanajstniku je lahko nevarna, če se predre. Tedaj nastane krvavitev bodisi navzgor z bruhanjem ali pa navzdol z blatom. Izbruhana temna kri je pomešana s hrano, blato pa je črno kot katran. V takem slučaju je seveda nujen prevoz v bolnišnico.

Zdravljenje bolnika z rano na želodcu ali dvanajstniku pozna več načinov. Najvažnejša je dietalna prehrana, ki naj skrbi za to, da bolnik ne bo jedel kislih in dražečih jedi in da bo jedel pomalem, pa večkrat. Prepovedana je svinina, alkoholne pijače, kajenje, prava kava, vse vrste suhega mesa, divjačina, svež kruh in vse kar je močno slano, močno kislo, papricirano ali poprano. Dovoljen je vsaj en dan star kruh, prepečenec, pecivo, mleko in vsi mlečni proizvodi, mehko kuhana ali surova jajca, testenine, riž, pire krompir, pasirana zelenjava, teletina, jagnjetina, ribe, kokoši in druga perjad, krhano in pasirano sadje, sadni sokovi, razne kreme in pudingi, bela kava brez cikorije, vse naj bo delano na maslu, surovem maslu, olju, margarini ali rastlinski masti in čim manj začinjeno. Poleg dietne prehrane dajemo zdravila. V poštev pride tudi zdravljenje v zdraviliščih s pitjem mineralne vode. V določenih slučajih, posebno pa po 45 letu starosti, operiramo želodec in na ta način rano dokončno odstranimo. Brez kirurškega noža tudi ne gre, če se rana predre.

Bolnik z rano na dvanajstniku ali na želodcu potrebuje precej dobre živce, mir in dobršno mero potrpljenja ter samodiscipline, če hoče, da ozdravi. Ker pa precej bolnikov greši posebno zaradi kajenja in alkohola, so uspehi ozdravljenja manjši, kot bi lahko bili ter imajo bolniki po nepotrebnem težave na leta.

Drobni nasveti

■ **Žamet** potrebuje skrbne nege. Če ima žametna obleka ali plašč že nekaj pritisnjenih mest, obesimo oblačila nad kopalno kad in spustimo vanjo zelo vročo vodo, da se tvori čimveč pare. Otroške obleke obesimo nad lonec s kropom. Potem pritisnjena mesta rahlo nad paro skrtačimo v smeri proti dlačicam. Stisnjena mesta takoj zginejo.
Pri čiščenju madežev moramo biti silno previdni. Pri nedolžnejših, kakor kavnih, mlečnih ali čajnih madežih napolnimo čisto platneno krpo z malo vročega peska in jo položimo na madež. To pa storimo le takrat, kadar so madeži še povsem sveži. Vroči pesek maščobo vsrka. Madeže nato speremo s čisto, mlačno vodo. Vinske madeže odstranimo z etrom.
Priporočljivo je žamet pogosteje snažiti z alkoholom ali špiritom; namesto krtače pa raje uporabljajmo mehko gladko krpo ali gobico.
Žamet likamo takole: nekdo naj drži likalnik z likalno ploskvijo navzgor, drugi pa naj potegne žametno tkanino nekajkrat čeznjo.

■ **Lesen pod** bo čist in svetal, če ga včasih zbrišemo s krpo, namočeno v bencinu.

Nekaj zelenjavnih in gobjih jedil

ŠPINAČNA JUHA S SMETANO

15 dkg špinače, 4 dkg surovega masla, slan krop, 2 stroka česna, sol, žlička sesekljanega zelenega peteršilja, 4 dl mleka, ½ dl smetane.

Špinačo očistimo in razdelimo na dva enaka dela. Polovico špinače dušimo na surovem maslu z malo slane vode. Mehko špinačo nato sesekljamo ali zmeljemo (v mešalniku ali mesoreznici), dodamo s soljo strt česen, sesekljan zelen peteršilj, sesekljano surovo špinačo (ostalo polovico) in poper, dolijemo mleko in smetano, premešamo ter serviramo.

TATARSKI NAMAZ

20 dkg pljučne pečenke, rumenjak, poper, žlička gorčice, 8 dkg skute, 2 žlički olja, drobna čebula, žlica sesekljanega zelenega peteršilja, 6 kaper, česen, sol.

Meso očistimo vlaken in maščobe, ga nastrgamo, drobno sesekljamo ali zmeljemo, primešamo surov rumenjak, poper, gorčico, pretlačeno skuto, olje, sesekljano čebulo, peteršilj, majaron, kapre, česen in soli po okusu. Zmes dobro umešamo, da je gladka, in namažemo na rezine črnega kruha. Obložimo z zeleno papriko, kislimi kumaricami ali rezinami sira.

LISIČKE V JUHI

80 dkg lisičk, 15 dkg olja in masti, 3 dkg zelenega peteršilja, sol, 8 dkg moke, 3 l kostne juhe ali vode, 1 dl kisle smetane, poper.

Lisičke očistimo, operemo, če so prevelike, jih zrežemo, in dušimo na maščobi. Nato jih potresemo s sesekljanim zelenim peteršiljem, solimo in dušimo, da voda izpari. Nato potrosimo z moko, zarumenimo, zalijemo s kostno juho ali vodo in pustimo nekaj časa vreti. Nato dodamo kislo smetano in popopramo. Ponudimo s posušenimi kruhovimi kockami ali ajdovimi žganci.

GOBE S SMETANO (za eno osebo)

15 dkg gobanov, 2 dkg olja ali masti, 2 dkg čebule, zelen peteršilj, poper, sol, 1 žlica kisle smetane.

Očiščene gobe zrežemo na tanke rezine. Na maščobi prepražimo drobno sesekljano čebulo, dodamo gobe, sesekljan zelen peteršilj; popopramo, solimo in dušimo. Dušenim gobam dodamo smetano, jih prevremo in takoj ponudimo.

---

sej, sestankov 16 odborov izvedencev in 52 najrazličnejših komisij. Pri vsem tem pa sta nazadnje odločala le tako imenovani „svet deseterice" in „svet četverice". Prvi organ so sestavljali šefi vlad in zunanji ministri petih osrednjih zmagovalk: ZDA, Velike Britanije, Francije, Italije in Japonske. Končno besedo pa je imel svet četverice, ki se je prvič sestal 24. marca; v njem so bili Francoz Clemenceau, Britanec Lloyd George, Italijan Orlando in Američan Wilson. Smemo celo reči, da se je vse skupaj končalo pri dialogu dvojice: Clemenceauja in Wilsona, pri čemer je ameriški predsednik z načeli svoje „nove diplomacije" nasploh dajal ton konferenci. Znanih je 14 točk, ki jih je Wilson razgrnil že precej pred koncem sovražnosti. V njih je bilo marsikaj naprednega, za tedanje čase celo utopičnega, močni pa so bili seveda tudi prizvoki ameriških interesov; v soočenju z „realističnimi" britansko-francoskimi tezami je Wilson nazadnje moral popustiti. Ne toliko na lastno škodo kot na račun manjših evropskih narodov — in prihodnosti. Francoze je na konferenci namreč vodila predvsem „skrb za varnost" in to jim je narekovalo ostre teritorialne zahteve in pretirane odškodninske pogoje. Wilson in Lloyd George sta se, denimo, upirala Clemenceaujevim zahtevam po zasedbi levega brega Rena; slednji se je bal predvsem francoske hegemonije in ni hotel Nemčije preveč oslabiti, kajti zahodni imperializem je nanjo že tedaj računal kot na „pregrado" pred širjenjem vzhodnega komunizma.

SOOČENJE „PRAVIČNOSTI" IN „VARNOSTI"

Tipičen primer dvoboja med osrednjima osebnostima konference je, denimo, seja 28. marca 1919, ko je francoski predstavnik Tardieu z zgodovinskimi in gospodarskimi argumenti poskušal opravičiti priključitev Posarja k Franciji. Medtem ko so bili ugovori Lloyda Georgea pusto juridični, sta se Wilson in Clemenceau udarila v veliko slikovitejšem, retoričnem slogu.

Predsednik Wilson: „Ni ga razumnejšega naroda od francoskega. Če mi boste dovolili, da mu odkrito razgrnem svoje stališče, potem me ne bo strah njegove sodbe... Ni dovolj trdne zgodovinske osnove, da bi ta območja priključili k Franciji. Del teh ozemelj je francoski šele dvaindvajset let; drugi deli pa so že več kot sto let ločeni od Francije. Vem, da je zemljevid Evrope prekrit s starimi krivicami, ki pa jih vseh ni mogoče popraviti..."

Premier Clemenceau: „Na znanje jemljem besede in odlične namene predsednika Wilsona. Vendar ne upošteva ne čustev ne spominov... Amerika v prvih treh letih te vojne ni videla od blizu; mi pa smo v tem obdobju izgubili poldrugi milijon ljudi. Ostali smo brez delovne sile. Naši angleški prijatelji, ki so izgubili manj kot mi, a kljub temu dovolj, da so prav tako hudo trpeli, me bodo razumeli. V tej deželi se je zaradi vsega gorja pojavil globok občutek, da imamo pravico do reparacij... Skušate biti pravični do Nemcev. Nikar ne verjemite, da nam bodo kdajkoli oprostili; nenehno bodo iskali priložnost, da bi nam vrnili milo za drago; nič ne bo uničilo besa onih, ki so hoteli zagospodovati svetu in ki so menili, da so si ga že skoraj podvrgli..."

Jedki Clemenceau je bil v teh besedah prav tako preroški kot Bismarck po nemški zmagi nad Francozi leta 1871.

Še večje razprtijo so med zmagovalci nastale zaradi obveznosti, izvirajočih iz medvojnih obljub. Dovolj je samo omeniti iredentistične zahteve Italije, ki so ji 1915. leta v Londonu namenili Trst, južno Tirolsko, Istro, Dalmacijo in nekatera območja otomanskega cesarstva (Smirna). Wilsonov odločni ne je Orlanda in njegovega zunanjega ministra Sonnina tako razburil, da sta protestno zapustila Pariz. Nadaljevanje je znano: zamera do antante, pogrevanje ideje o „okrnjeni zmagi", razraščanje nacionalizma in vznik fašizma. Podobne težave so bile z Romunijo in Japonsko, ki je zahtevala nemško dediščino na Kitajskem in ki je tudi uspela, kajti grozila je, da ne bo podpisala pakta o ustanovitvi društva narodov, zamisli, ki jo je pestoval predsednik Wilson.

OTROCI VERSAJSKEGA MIRU

Politično teritorialnih vprašanj novih držav — med njimi je bila tudi kraljevina SHS — v sami versajski pogodbi niso zajeli, kajti te države so obravnavali kot „države v nastajanju", pa so o njihovi usodi odločali na poznejših pogajanjih. Za nas sta najpomembnejši pogodbi, ki so ju podpisali v zelenem Saint-Germain-en-Lay (10. septembra 1919) in v trianonskem gradu (4. 6. 1920) z naslednicama habsburškega cesarstva Avstrijo in Madžarsko. Obe sta izgubili dostop do morja, obe so močno oklestili — prvo na vsega 83.000 kvadratnih kilometrov, drugo na tretjino nekdanje površine.

S tema pogodbama je spet vstala Poljska (ki je ob koncu 18. stoletja izginila z evropskega zemljevida), pridobila je Romunija, povečala se je Italija (ki pa vendarle ni dobila ne Reke ne Dalmacije). In nastali sta dve novi državi: Češkoslovaška in Jugoslavija.

S pogodbo v Neuvillyju (27. novembra 1919) so prisilili Bolgarijo, da se je razorožila, plačala reparacije in vrnila dele ozemlja Jugoslaviji, Grčiji, Romuniji. In še pogodba iz Sevresa (11. avgusta 1920): z njo so Turčiji odvzeli arabska ozemlja in jo oklestili na evropskem koncu.

Vse te pogodbe, ki so zemljevid Evrope popolnoma spremenile, pa niso zadovoljile ne premagancev ne zmagovalcev. Pri premagancih se je začel razraščati revizionistični duh, zmagovalci so se čutili bolj ali manj opeharjene, na silo zatrta ljudska in revolucionarna gibanja v mnogih deželah — od madžarske republike Bele Kuna do nemških špartakovcev — pa paranoični strah pred boljševizmom, zaradi katerega so članice antante po zmagi iz leta v leto vse bolj popuščale v zahtevah do Nemčije, in, navsezadnje, zagrizen boj za ohranitev starega družbenega reda, s hkratno konkurenčnostjo med nekdanjimi sobojevnicami — vse to je kaj kmalu potemnelo zrcala v galeriji versajske palače, kjer so bili svetovni voditelji tako dolge mesece prepričani, da ustvarjajo novo in trajno Evropo.

Vilko Novak

VIDA OBID

Slovenska literatura na Koroškem po letu 1945

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Zgodba „Škornji", ki jo avtor imenuje „nonstop dramo" pripoveduje o resničnem dogodku pred koncem druge svetovne vojne, ko je nemška soldateska pomorila enajst članov partizanom naklonjene Peršmanove družine. V tej zgodbi se Lipuš nadrealizma in groteske ne poslužuje. Da pa mu ne gre zgolj za pripovedovanje zgodovine, jasno pove v navodilih in napotkih, kjer uspešno povezuje zgodovinski zločin s sedanjostjo. Mimogrede opozori na aktualno situacijo — prodajanje te s krvjo prepojene zemlje Nemcem za gradnjo počitniške vasi.

Tudi prispevki drugih avtorjev se ukvarjajo od leta 1970 dalje predvsem s sovražnim ozračjem na Koroškem in manj z notranjeslovenskimi razmerami. Od leta 1970 naprej — ob 50. obletnici plebiscita — se je ozračje na Koroškem izredno zaostrilo. V tem času začne objavljati svoje bridke izkušnje Janko Messner. Leta 1971 sta izšli dve prozni zbirki: „Skurne storije" in „Ansichtskarten von Kärnten". Messner v teh kratkih tekstih zavestno uporablja realistični stil, ki naj v bralcu prebudi kritično oceno stvarnosti.

„Koroške razglednice" sestavljajo trije teksti: Klagenfurt 1935 (Očenaš), Leningrad/Globasnitz 1942 — Im Hintergrund Heiligengrab (Leningrad/Globasnica 1942 — v ozadju Humec) in Maria Wörth 1970 — Im Hintergrund Klagenfurt (Otok 1970 — V ozadju Celovec). Iz naslovov je razvidno, da gre v teh „razglednicah" za tri različna zgodovinska obdobja za kontinuiteto zatiranja in zapostavljanja koroških Slovencev. Drugo razglednico je avtor priredil za televizijsko dramo „Vrnitev" (1973). Za to delo je avtor prejel na 14. mednarodnem festivalu v Pragi 1. nagrado „Zlato Prago" (od 48 televizijskih dram iz 30 držav).

‚Skurne storije' prikazujejo narodno bol na Koroškem skoraj zmeraj na paraboličen način. Bralec si napravi iz tega skurnega pripovedovanja svoje zaključke — kolikor jih ni napravil že avtor sam.

Prihod in odhod iz zdravilišča sta okvir razmišljanja o lastnem življenjskem križevem potu v „Badgasteinskih protokolih". Spomini iz dijaških let, vojne, iz časa aretacije in emigracije, iz časa brezposelnosti v Avstriji se zlijejo s sedanjostjo in vedno spet stopa v razmišljanja napetost, ki izvira iz prikrite, fine nacionalne nestrpnosti pisateljevih obmiznih kolegov.

Messner v svoja dela vpleta tudi druge vsebinske komponente, n. pr. v prispodobi „Job" propadanje kmetiča ob celovškem robu, problem motorizacije in s to povezanega onesnaževanja okolja. Pravtako se v groteski „Pogovor v maternici koroške Slovenke" ukvarja z vprašanji, ki se narodnosti neposredno ne tičejo: s socialnimi problemi, s pomanjkanjem otroških vrtcev (zato Anza obžaluje, da je zamudil „rokovno rešitev"), z onesnaženjem okolja. Messnerju je v „Pogovoru" uspelo literarno strniti vrsto vprašanj. Ker tekstu ne primanjkuje dramatične napetosti, ga je ljubljansko eksperimentalno gledališče „Glej" uprizorilo — v Ljubljani, Beogradu, Skopju in Trstu, povsod z velikim uspehom.

Jezikovno je „Pogovor" izmed vseh tekstov najmanj dialektalno obarvan. V drugih tekstih Messner zavestno uporablja dialektalne izraze, ki živijo predvsem med podeželskim kmečkim prebivalstvom.

Čeprav se pesniki in pisatelji na Koroškem običajno izogibajo dialekta — iz političnih razlogov — je Messner izdal leta 1974 v Celovcu zbirko „Iz dnevnika Pokržnikovega Lukana", tekste, objavljene v listu „Kladivo" v podjunskem dialektu. Pavel Zdovc je zbirko jezikovno redigiral in obširno dokumentiral. Zbirka vsebuje kritiko predvsem notranjeslovenskih odnosov, ki se jih Luka loteva hudomušno in satirično.

Messner je poleg Lipuša eden glavnih stebrov za revijo mladje. Deloval je in še deluje na različnih področjih, tako se je uveljavil kot prevajalec iz slovenščine v nemščino in obratno. Njegovi literarno-kritični spisi, polemika, eseji, ki jih je objavljal v različnih časopisih in revijah, so leta 1974 izšli pri Partizanski knjigi v Ljubljani z naslovom „Zasramovanci . . . združite se!".

Medtem ko na Koroškem ob vsakem Messnerjevem tekstu (objavljen v mladju ali drugje) neki kritiki zaženejo vik in krik, ki sega celo do obrekovanj, prof. Paternu ocenjuje njegovo delo takole:

„Če nazadnje poskušamo bežno izmeriti pomen in mesto Messnerjeve proze v današnji slovenski književnosti, lahko zapišemo, da vanjo prinaša marsikaj novega in vrednega. Njena posebna vrednota je neizprosna in prepričljiva angažiranost, tista, ki je muka in privilegij ogrožanih in pokončnih hkrati. Ta prvinska angažiranost je kot sveža, živa voda v nekoliko utrujeni sodobni slovenski književnosti. Potrebna nam je."

Poleg bolj profiliranih osebnosti sodeluje v mladju še cela vrsta mlajših. Večinoma tudi ti oblikujejo svoje tekste iz nujnosti narodne situacije, kar pa ne pomeni, da se revija prispevkom druge vrste zapira. Iz kroga mlajših sodelavcev se do zdaj ni razvil kak nov ustvarjalni talent, vsekakor pa obetajo Jože Blajs, Jožica Čertov, Toni Schellander (če bi več pisal) in Štefka Vavti neki razvoj. Prav zaradi tega pa izpolnjuje revija pomembno potrebno vlogo, saj sta Lipuš in Januš razvijala svoj talent skoraj izključno v njej.

Poleg slovenskih pesnikov in pisateljev mladje v vsaki številki predstavi kakega literata naroda soseda, znanega predvsem tudi iz solidarnostnega gibanja. Prav tako so nekatere revije objavile tekste naših avtorjev v nemškem prevodu (AHA, Wespennest, Fettfleck, Pannonia, Geschichten nach 68). Ker mladje iz pretežno finančnih razlogov od leta 1975 naprej izhaja štirikat letno, je zelo težko objavljati v njem res samo kvalitetnejše prispevke. Kljub temu pa bi bilo treba uporabiti bolj stroge kriterije za objavo nekih tekstov, ker obstoja nevarnost, da revija poplitvi in ne spodbuja sodelavcev h kvalitetnejšemu delu. Ta nevarnost obstaja predvsem za nekaj njenih zadnjih številk, ki literarno zainteresiranega bralca ne morejo zadovoljiti. Nikakor pa mladju za nadaljnji razvoj ne koristijo osebni in nekvalificirani napadi na posamezne njegove sodelavce.

MATJAŽ KMECL

Slovenska koroška in slovenska matična literatura

Razmerje med matičnim slovenskim narodom, njegovo kulturo in literaturo pa med današnjo slovensko manjšino, njeno kulturo in literaturo na avstrijskem Koroškem je bržkone izjemno in v nekaterih bistvenih lastnostih sploh ni primerljivo s podobnimi razmerji pri drugih avstrijskih ali sploh evropskih manjšinskih skupnostih.

Določa ga enostavno in dovolj znano dejstvo, da je bilo ozemlje, kjer danes slovenska koroška manjšina živi, več kot pol tisočletja po naselitvi slovensko upravno in s tem tudi kulturno središčno, da je naslednjega več kot tričetrt tisočletja s svojim monolitnim značajem, s tiho, manj artikulirano, vendar nikoli docela ugaslo središčno samozavestjo bilo kot eden integralnih delov slovenskega ozemlja in slovenske kulture docela naravno in uravnovešeno, celo pobudno vključeno v slovensko celoto. V kontinuiteti srednjeevropske kulture je njegovo izročilo neposredni nadaljevalni člen rimsko-keltsko-ilirskega civilizacijskega substrata brez germanskega tampona, mezostrata; nasprotno, germanski kulturni prispevek tod je superstrat mnogo mlajšega, zvečino šele meščanskodružbenega izvira, po svojem značaju pogosto kar civilizacijski kalk avtohtonega, v tej zgodovinski fazi še docela slovenskega izročila (posebno značilno za ta del je stanje v folklori).

Kakorkoli že torej merimo značaj in pomen manjšine in njene kulture oziroma literature, izstopa za slovensko manjšino na Koroškem prav ta faktor; ob vsem spoštovanju nacionalne kulturne identičnosti in upravičenosti boja za narodnostni in kulturni obstanek drugih avstrijskih manjšin, so te v razmerju do svojih matic vendarle periferne; podobno velja za avstrijsko manjšino v Italiji itd. Taisti faktor tudi, hoteli ali ne, v veliki meri uravnava ustrezno slovensko zavest, v matici na Koroškem, uravnava razmerje med njima, tudi kar zadeva literaturo. Toda prav je, da gremo po vrsti; skozi čas in skozi stanje, kakor je to danes pač navada.

Potem ko se je kmalu po prvih stoletjih našega štetja v temeljih zamajal ves ustroj antične Evrope in se je v silnih preseljevalskih valovih tudi srednjeevropski prostor nekajkrat spraznil pa spet napolnil, ga je, kakor je znano, v nekaj kolonizacijskih ešalonih trdneje in ambiciozneje zasedel staroslovenski živelj, ki se je tod tudi državno organiziral in to s središčem v današnji celovški kotlini; ta je bila glede na celoto poseljenega ozemlja potisnjena v smeri selitvenih gibanj, na zahodnem delu na novo koloniziranega ozemlja (sprednji selitveni rodovi so bili pač najambicioznejši), v osi sever-jug pa je bila kar nekako v zlati ozemeljski sredini. Vrsta materialnih pričevanj govori o tem, kako se je razmeroma naglo iz ostankov raznotere staroselske kulture in iz kulture vzhodnih priseljencev amalgamizirala nova kulturna sinteza. Bržkone velja isto za slovstvo. Raziskave Ivana Grafenauerja so svojčas skušale razmeroma prepričljivo in metodično iz prastarega ljudskega slovstvenega izročila na Koroškem izločiti in klasificirati različne faze tega nadvse zanimivega stapljanja: s prvinami različnih predkrščanskih (staroselskih in slovanskih) kultur, z elementi pokristjanjevalske in zgodnjekrščanske kulture, pa tistimi, ki so se izoblikovale iz zgodnjekarantanske in velikokarantanske državne ureditve ter različnimi kasnejšimi.

Takšno kupičenje, ki ga je bilo mogoče s pazljivo in poznavalsko analizo izčleniti iz koroškega ljudskega slovstvenega izročila, kakor se je bogato ohranilo še vse do praga tega stoletja, že samo po sebi govori o nekakšni sredotežnosti koroškega prostora. Upravna središča so po samoposebni logiki zmeraj tudi kulturna središča, v njih se ob materialnih zbirajo tudi kulturne dobrine. Nekaj prispeva k temu težnja po reprezentativnosti takšnega središča (kultura gradnje, kultura ceremoniala itd.) še pomembnejše je, da se ob središču oblasti in bogastva zbira največ sposobnosti, ambicije, načrtov, dejanj, da je končno z žegnom oblasti vsako dejanje, tudi kulturno, opaznejše, deležno večje pozornosti in spoštovanja.

Podobne rezultate so dale jezikoslovne analize. Že deloma znano hipotezo o obstoju nekašnega slovenskega predknjižnega koine, to je enotnega jezika za javno nastopanje, ki naj bi temeljil na koroškem slovenskem govoru, ta je bil pač središčen, so slovenski slavisti Tine Logar, Breda Pogorelec, Jože Koruza in drugi pred nedavnim lahko ponovno potrdili z natančno analizo na novo najdenega starogorskega rokopisa iz okolice Čedada. Ta je ne glede na mesto nastanka in najdbe izkazoval nekatere arhaične jezikovne pojave nedvoumno koroškega značaja, podobne kot jih je mogoče videti tudi v rateškem oz. celovškem rokopisu; v obeh se pojavljajo tudi podobne ali celo iste stilizacije — kar vse že razmeroma prepričljivo govori o obstajanju starih in kar naprej rabljenih obrazcev za posebne ritualne ali podobne priložnosti. Zapisi, ki so ohranjeni, so sicer iz 15. stoletja, toda jezikovno mnogo bolj arhaični. — Starogorski rokopis je datiran s prelomom 15. v 16. stoletje in je bržkone le prepis starejših predlog — kar oboje dovolj zgovorno priča o tem, da je do praga slovenske književne dobe obstajalo precej avtoritarno jezikovno-civilizacijsko izročilo koroško središčnega izvira.

Toda medtem je resnična upravnosredišča moč celovške kotline v slovenskem prostoru že nekaj stoletij vztrajno kopnela; znano je n. pr., da je slovenski obred pri ustoličevanju koroških vojvod oziroma knezov presahnil prav v 15. stoletju. Po imanentni zgodovinski logiki je bila eden od dejavnikov tega usihanja tudi že razmeroma zgodnja ustalitev slovensko nemške etnične meje le nekaj malega severno od celovške kotline; redko kolonizirani alpski prostor do sem je bil zvečine germaniziran že od 14. stoletja. Tako se je Koroška tudi po svoji geografski legi spremenila v obdobje (omenjena etnična meja je potem ostala, kot je znano, vse do meščansko nacionalističnih gibanj v glavnem nespremenjena; sistem rodovnih posesti je bil pač docela drugačen od meščanske nacionalne državnosti — etnično zvečine nevtralen, nenevaren).

(Dalje prihodnjič)

AVSTRIJA 1

PETEK, 6. 7.: 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Vojvode Johanna velika ljubezen — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Muppet show — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Stari — 21.25 Večer v Teruelu — 22.10 Šport — 22.20 Notredamski zvonar — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 7. 7.: 15.15 Stella Dallas — 17.00 Gradbišče — 17.30 Pinocchio — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 1000 kil showa — 21.55 Šport — 22.35 Trije angeli za Charlija — 23.40 Poročila.

NEDELJA, 8. 7.: 15.20 V zaporu ni nobene sobe proste — 16.45 Orli v Avstraliji — 17.30 Čebelica Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Ime mi je Panarai in sem ena Thai — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Komedija iz gangsterskega miljeja — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.40 Teologija v pogovoru — 23.10 Poročila.

PONEDELJEK, 9. 7.: 10.30 Stella Dallas — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 21.00 Trije angeli za Charlija — 21.45 Poročila in šport.

TOREK, 10. 7.: 10.30 Amizanten musical — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski svet — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Mi človekovi otroci — 20.15 Kaj sem jaz? — 21.10 Dolgi dan Johanna Koflerja — 22.05 Ljudje v Manhattanu — 22.50 Poročila in šport.

SREDA, 11. 7.: 10.30 Jeremy — 17.00 Mavrica — 17.25 Tudi pošaliti se je treba — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Očetje klamote — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Veseloigra v petih dejanjih — 21.50 Poročila in šport.

ČETRTEK, 12. 7.: 10.30 Otroci, matere in en general — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Nepošteni dobiček — 21.15 Mala TV igra „Nad dolino" — 21.40 Poročila in šport.

AVSTRIJA 2

PETEK, 6. 7.: 14.00 Wimledon: teniško prvenstvo — 19.30 Trailer — 20.15 Krožna kontra enosmerna cesta — 21.00 Nova — 21.25 Will Shakespeare — 22.15 Čas v sliki s kulturo in karikaturami tedna — 22.50 Pesmi za otroke sveta.

SOBOTA, 7. 7.: 14.00 Wimbledon: teniško prvenstvo — mednarodno skakanje na vodi — 19.30 The Munsters — 19.55 Galerija — 20.15 Blazen dan — 21.40 Big Band Battle.

NEDELJA, 8. 7.: 15.00 Mednarodno skakanje na vodi — 17.30 Pregled — 18.00 We live Again — 19.20 Povej mi, kje so norci — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Einsteinov universum — 22.15 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 9. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 19.30 Otok, ki se imenuje „nevarnost" — 19.30 Orientacija — 20.00 Ljudje v Manhattanu — 20.45 Vstop prost — 21.45 Čas v sliki — 22.15 Clairina kolena.

TOREK, 10. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Evropa v 20. stoletju — 19.15 Ljudje brez živcev — 19.30 Deklica pade z neba — 20.00 Grede po Avstriji — 21.00 Čuki, strahovi, glasbeniki iz Waldviertla — 21.45 Čas v sliki s kulturo — 22.20 Z dežnikom, šarmom in melono.

SREDA, 11. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Pregled — 19.00 Obisk na razstavi — 19.30 The Munsters — 20.00 Kviz v rdeče belo rdečem — 21.00 Franz Schubert na Nižjem Avstrijskem — 21.25 Čas v sliki s kulturo.

ČETRTEK, 12. 7.: 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Brez nagobčnika — 19.30 Pavel in Viržinija — 20.00 Dvorni svetnik Geiger — 21.35 Čas v sliki s kulturo — 22.10 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 6. 7.: 14.00 Wimbledon: Teniški finale — 17.55 Poročila — 18.00 Deček Skok — 18.15 Priljubljene zgodbe — 18.40 Obzornik — 18.50 Domači ansambli — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Večer dalmatinskih pesmi — Split 79 — 21.05 Junaki serijskega filma — 21.55 Dnevnik — 22.10 Nočni kino: Klavnica št. 5.

SOBOTA, 7. 7.: 14.00 Wimbledon: teniški finale — 17.25 Poročila — 17.30 Matija, gosji pastir, risani film — 18.30 Naš kraj — 18.50 Muppet show — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Hišica v najem — TV nanizanka — 21.00 Lepi strup — film — 22.25 Dnevnik — 22.40 625.

NEDELJA, 8. 7.: 9.15 Poročila — 9.20 Za nedeljsko dobro jutro — 9.45 625 — 10.05 Več kot igra — 11.00 Priljubljene zgodbe — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — 17.20 Otalia iz Bahie, film — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Čardak na nebu in na zemlji — 20.40 Slovenci od naselitve do marčne revolucije 1848 — 21.25 Dnevnik — 21.50 Zabavno glasbena oddaja — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 9. 7.: 17.55 Poročila — 18.00 Glasbena pravljica — 18.15 Mroži — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.20

(Nadaljevanje na 8. strani)

Dogovor o pobratenju

Prejšnji petek je delegacija koroških Slovencev, ki so jo sestavljali ravnateljica celovškega dijaškega doma SŠD Ančka Kokot, predsednik Slovenskega šolskega društva dipl. inž. Franci Einspieler, podpredsednik Zveze slovenskih organizacij Janez Wutte-Luc, predsednica Zveze slovenskih žena Milena Gröblacher, predstavnici domske skupnosti dijaškega doma SŠD Slavka Apovnik in Berta Piskernik, predstavnik Zveze slovenske mladine Mečina Jože in zastopnik Slovenske športne zveze Wieser Mirko, obiskala dom srednjih šol Lizike Jančar v Mariboru. Tam so delegacijo poleg sodelavcev doma Lizike Jančar na čelu z ravnateljico Magdo Žezlina sprejeli in pozdravili tudi predstavniki družbeno-političnega življenja občine Maribor.

Namen srečanja predstavnikov obeh domov je bil dogovor, da bodo letos 10. oktobra podpisali listino o pobratenju. S tem se bodo obvezali, da bodo medsebojne vezi še bolj utrdili, da bodo negovali tradicije narodnoosvobodilnega boja ter da bodo sodelovali tudi na različnih drugih področjih.

Zastopniki naše delegacije so med drugim orisali položaj naše narodne skupnosti zlasti na področju vzgoje predšolske in dijaške mladine. Povedali so, da je v načrtu gradnja novega dijaškega doma, ki bo modernejši in seveda prostornejši, kar je zelo važno, ker je sedanji po kapaciteti mnogo premajhen in nesodoben. Glede vzgoje predšolske mladine je Slovensko šolsko društvo že beležilo prvi uspeh, da je v Šentprimožu zgradilo dvojezični otroški vrtec in s tem uresničilo dolgoletno željo prebivalstva občine Škocijan in okolice.

Predstavniki iz Maribora so obljubili, da bodo podprli prizadevanja, ki so jih iznašali člani delegacije in izrazili željo, da bi pobratenje med obema mladinskima domovoma bilo garant za še tesnejše sodelovanje v bližnji in daljnji bodočnosti. Naj še omenimo, da med obema domovoma obstoja že dalj časa plodno sodelovanje, ki bo s podpisom listine o pobratenju dobilo še prisrčnejše obeležje.

Slovenska prosvetna zveza obvešča

Likovna kolonija „VUZENICA 79" bo letos med 11. in 25. avgustom. Mladi likovniki se bodo tudi letos urili veščin grafike, seveda pa bo med bivanjem v Vuzenici ob Dravi dovolj časa za izlete in kopanje. Tako bodo imeli priložnost nekaj lepega ustvariti in kot spomin prinesti s seboj domov. Udeleženci kolonije naj bi bili stari vsaj 10 let. Navzgor ni omejitve, vendar običajno sprejemamo udeležence do 20. leta starosti.

Zadnji rok prijave 25. julij 1979.

Prijave pošljite na naslov: Slovenska prosvetna zveza, 9020 Celovec, Gasometergasse 10/I, telefon (0 42 22) 32 5 50

ŠPORTNI VESTNIK

Turnir prijateljstva na Ravnah

Minuli konec tedna so se srečali na Ravnah na Koroškem pripadniki-športniki slovenskih manjšin iz Italije, Madžarske in Avstrije ter Ravenčani kot zastopniki matične dežele. Prvič so se na takšnem turnirju merili ne le v nogometu, temveč tudi v štafetnem teku, teku na 400 m ter v namiznem tenisu. V teh panogah so tekmovali le Ravenčani ter Madžari.

Višek turnirja pa so bile, kot že leta poprej, nogometne tekme. V prvi tekmi sta se merili moštvi ZSŠDI in Celldömölk (Madžarska). Madžari, ki so prišli na turnir s klubskim moštvom, so premagali italijanske Slovence visoko s 6:0.

Drugo tekmo so igrali Ravenčani in reprezentanca Slovenske športne zveze iz Koroške, Ravenčani, ki so nastopali s kompletno selekcijo, so imeli iz tega razloga veliko prednost. Nogometaši slovenske športne zveze niso imeli niti en skupen trening. Toda improvizacija in dobra taktika sta preprečila, da bi koroški nogometaši istotako visoko zgubili tekmo kot italijanski Slovenci. Prišlo je celo drugače: Ravenčani so se morali dolgo mučiti, da so premagali Koroške Slovence z 1:0. Edini gol so dali 9 minut pred koncem tekme. Najboljši igralec te tekme je bil Janko Malle, ki je obvaroval koroško moštvo pred še višjo zgubo.

Reprezentanca SŠZ je v tej tekmi bila takšna: Malle (SAK), Kristof (Šmihel), Sommeregger (SAK), Hribar (SAK), Pandel (SAK), Velik (SAK), Riedl (Pliberk), Polanšek (SAK), Marčič (Pliberk), Hobel (SAK), Lesjak (Dobrla vas).

V tekmi za tretjo in četrto mesto je reprezentanca SŠZ igrala proti moštvu ZSŠDI (Italija). V tej tekmi so povedli Italijani, toda še pred koncem prvega polčasa je Polanšek izenačil. V drugem polčasu so Korošci zapravili mnogo lepih možnosti, toda končno je Lesjak zabil le zmagoviti gol. Razveseljivo je bilo dejstvo, da se je na to tekmo pripeljal z Dunaja nekdanji režiser Slovenskega atletskega kluba, Marjan Pandel. To tekmo so igrali sledeči igralci: Malle (SAK), Kristof (Šmihel), Sommeregger (SAK), Kap (Šmihel), Pandel Janez (SAK), Velik (SAK), Pandel Marjan (Dunaj), Polanšek (SAK), Lesjak (Dobrla vas), Hobel (SAK), Lopinsky (Šmihel).

V finalni tekmi so Madžari premagali ravensko selekcijo z 2:1 (0:1) in tako postali prvi na tem turnirju prijateljstva.

SLOVENSKA ŠPORTNA ZVEZA
razpisuje šolanje za

VADITELJE NAMIZNEGA TENISA (I. stopnja), INŠTRUKTORJE NAMIZNEGA TENISA (II. stopnja) in VADITELJE NOGOMETA (I. stopnja)

Tečaj za vaditelje in inštruktorje namiznega tenisa bo v času od sobote 14. do torka 17. julija 1979 v Selah (farna dvorana). Predavatelj: Janez Mikeln (Visoka šola za telesno kulturo Ljubljana).

Tečaj za vaditelje nogometa bo v času od srede 15. do sobote 18. avgusta 1979 v Železni Kapli (hotel Obir).

Program tečajev predvideva 30 ur teorije in prakse in se konča z izpitom. Po uspešnem izpitu prejme kandidat diplomo in naziv vodnik oziroma inštruktor. Tečaji so predhodni tečaji za trenerje. Kandidati, ki se prijavijo na sedež Slovenske športne zveze, Spitalgasse 12, Celovec (tel. 85 2 35), se zberejo na dan pričetka tečaja na navedenem mestu. Tečaji so celodnevni. Stroške prevoza do mesta šolanja in stroške prebivanja nosi vsak kandidat sam, stroške za predavatelje pa nosi SŠZ.

RADIO — TELEVIZIJA

(Nadaljevanje s 7. strani)

Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dve zvezdici za ugodje — 21.05 Oči kritike — 21.50 Dnevnik.

TOREK, 10. 7.: 18.05 Poročila — 18.10 Festival mladinskih pevskih zborov Celje 77 — 18.35 Obzornik — 18.45 Čas, ki živi — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 TV tribuna — 20.55 A. Haley: Korenine — 21.40 Glasbeni magazin — 22.25 Dnevnik.

SREDA, 11. 7.: 18.00 Poročila — 18.05 Mala čebelica — 18.20 Ne prezrite — 18.35 Obzornik — 18.45 Od vsakega jutra raste dan: Logatec — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Igre brez meja — 21.35 V neznano — 22.30 Dnevnik.

ČETRTEK, 12. 7.: 17.40 Poročila — 17.45 Iskanje Britanika — 18.35 Obzornik — 18.45 Razmišljanka — izmišljanka — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna: Krinka — 21.40 Glasbena oddaja — 22.10 TV Dnevnik.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 6. 7.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Kar po domače.

SOBOTA, 7. 7.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 8. 7.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 9. 7.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Solisti-pevci — „Slovani v Avstriji iz vidika krajevnih imen".

TOREK, 10. 7.: 9.30 Za našo vas — 14.10 Celovški radijski dnevnik — Šport — „Otroci, poslušajte!"

SREDA, 11. 7.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Ljudske pesmi in viže — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 12. 7.: 14.10 Celovški radijski dnevnik — Družinski magacin.

RADIO CELOVEC

PETEK, 6. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Gost v studiu — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.15 Pogovori in glasba — 17.10 Za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Pet čez pol sedem — 19.07 Dunaj, melodija mesta — 20.05 Večer ljudske glasbe iz Bavarske in Zgornje Avstrije — 21.00 Umetnost in tehnika — 21.45 Pod svetilko za branje — 22.00 Poročila in šport.

SOBOTA, 7. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Družinski magazin — 9.00 V žarišču — 9.45 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Zeleni magazin — 13.00 Deželni razgledi — 14.00 Voščila — 15.30 Komorna glasba — 16.00 Dopustniška služba — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Deželni razgledi — 18.30 Na dveh in štirih kolesih — 19.05 Sobotni šport — 20.05 Vašo številko prosim! — 22.00 Poročila in šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu — 0.00 Poročila.

Nedelja, 8. 7.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Takšno je življenje — 9.45 Venček uvertur Franca von Suppe-ja — 10.30 Radijska pravljica — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.00 Deželni razgledi — 13.15 Iz mestnega gledališča — 14.30 Voščila — 16.00 „Verižna reakcija" — 17.10 Veselite se življenja — 18.00 Deželni razgledi — 18.05 Glasba — 18.35 Mladi talenti se predstavljajo — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Ljubavne pesmi in popevke — 20.05 Program ansambla „Galleristen" — 21.30 „Tujci med nami" — 22.00 Poročila in šport.

PONEDELJEK, 9. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.05 Otroci brez prihodnosti — 9.30 Tirolske pesmi in plesi — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Na obisku pri koroških zborih — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „Nezgodna postaja" — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Z zvenečo glasbo — 19.07 Melodija za vsaki letnik — 20.05 „Verižna reakcija" — 21.05 Lahko se smejemo — 21.30 Udarec za udarcem — 22.00 Poročila in šport.

TOREK, 10. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.05 Avstrijska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Iz ljudskega življenja — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Vaš problem, naš problem — 17.10 Promenadni koncert — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroški komponisti — 19.07 Ljudska glasba — 20.05 „Bogat kot kamni" — 20.30 Schubertiada Hohenems 1979 — 22.00 Poročila in šport.

SREDA, 11. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Dunajska ljudska glasba — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Klub seniorjev — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 Odrasli, prosim ne poslušajte — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Veselo zaigrano — 19.07 Kjer se poje . . . — 19.30 Za prijatelja planin — 20.00 Poročila — 20.05 Zveneča alpska dežela — 21.00 Spomini na filme — 22.00 Poročila in šport.

ČETRTEK, 12. 7.: 5.35 Kaj se dogaja v Avstriji? — 8.05 Ženski magazin — 9.05 Znanje za vse — 9.30 Ljudska glasba z južne Gradiščanske — 10.00 Zadovoljni z glasbo — 11.05 Iz dežele, za deželo — 13.00 Deželni razgledi — 13.40 Literatura popoldne — 15.00 Še vedno priljubljeno — 16.00 „In spet je poletje" — 16.30 Vaš problem, naš problem — 17.10 Operetne melodije — 18.00 Deželni razgledi — 18.35 Koroške male skupine — 19.07 Avstrijske pihalne godbe — 20.00 Poročila — 22.00 Poročila in šport.

Odvetnik

dr. Matevž Grilc

sporoča, da je odprl odvetniško pisarno v Celovcu, Karfreitstraße 14, 3. nadstropje, telefon 82 1 77

OBIŠČITE

Werner Bergovo razstavo

V PLIBERKU

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 6. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Glasbena pravljica — 8.50 Naši umetniki mladim poslušalcem — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 „Rezervirano za" . . . — 12.10 Z orkestri in solisti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.30 Priporočajo vam . . . — 14.25 Voščila — 15.35 Od melodije do melodije — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Od arije do arije — 18.30 S knjižnega trga — 19.45 Z ansamblom Borisa Kovačiča — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo . . . — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Prostor za reprize — 24.00 Poročila.

SOBOTA, 7. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Pionirski tednik — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Sobotna matineja — 11.05 Zapojmo pesem — 11.20 Po republikah in pokrajinah — 11.40 Domače viže — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napevi — 14.05 Glasbena panorama — 15.30 Od melodije do melodije — 16.00 „Vrtiljak" — 17.05 Kulturna panorama — 18.30 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 19.45 Z ansamblom Jožeta Burnika — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Igramo in pojemo . . . — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

NEDELJA, 8. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.51 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši! — 10.05 Panorama lahke glasbe — 12.20 Za kmetijske proizvajalce — 14.05 Humoreska tega tedna — 14.25 S popevkami po Jugoslaviji — 15.10 Listi iz notesa . . . — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.55 Pri nas doma — 16.20 Gremo v kino — 17.05 Popularne operne melodije — 17.50 Radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

PONEDELJEK, 9. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.25 Počitniško popotovanje od strani do strani — 8.40 Počitniški pozdravi — 9,05 Z radiom na poti — 10.05 „Rezervirano za" . . . — 12.10 Veliki revijski orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.25 Voščila — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansamblom Borisa Kovačiča — 20.00 Iz naše diskoteke — 21.05 Glasba velikanov — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 10. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Mladi koncertant — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Rezervirano za . . . — 12.10 Danes smo izbrali — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 15.30 Od melodije do melodije — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.15 V plesnem ritmu — 18.35 Zborovska glasba v prostoru in času — 19.45 Z ansamblom Jožeta Privška — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.45 Tipke in godala — 21.05 Radijska igra — 22.20 S Plesnim orkestrom RTV Ljubljana — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 S popevkami po Jugoslaviji — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

SREDA, 11. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Počitniško popotovanje od strani do strani — 8.45 Pesmice na potepu — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Rezervirano za . . . — 12.10 Veliki zabavni orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Ob izvirih ljudske glasbene kulture — 14.05 Razmišljamo, ugotavljamo . . . — 14.25 Voščila — 15.30 Od melodije do melodije — 16.00 „Loto vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Škatlica z godbo — 18.30 Kaj radi poslušajo — 19.45 Z ansamblom Borisa Franka — 20.00 Naš gost — 20.15 Iz slovenske literature za klavir — 20.40 Iz mlajše generacije slovenskih skladateljev — 21.05 P. I. Čajkovski: Odlomki iz opere „Pikova dama" — 22.20 Revija slovenskih pevcev zabavne glasbe — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Jazz pred polnočjo — 0.05 Nočni program — glasba.

ČETRTEK, 12. 7.: 4.30 Dobro jutro! — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Mladina poje — 9.05 Z radiom na poti — 10.05 Rezervirano za . . . — 12.10 Znane melodije — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Od vasi do vasi — 14.20 Koncert za mlade poslušalce — 15.30 Od melodije do melodije — 16.00 „Vrtiljak" — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.00 Vsa zemlja bo z nami zapela — „Počiva jezero v tihoti" — 19.45 Z ansamblom Mojmira Sepeta — 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.05 Literarni večer — 21.45 Lepe melodije — 22.20 Plesna glasba iz jugoslovanskih studiev — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Paleta popevk jugoslovanskih avtorjev — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

Vabimo na enodnevni

IZLET V SLOVENJ GRADEC

in na Pohorje, ki bo v nedeljo 15. julija 1979. Kdor se želi udeležiti izleta, naj se takoj javi v Posojilnici Pliberk. Vozni stroški znašajo 150 šil. na osebo.

Odhod izpred Posojilnice Pliberk ob 1/27. uri zjutraj.

Mešani pevski zbor „Podjuna" v Pliberku vabi na

„Poletno noč"

v soboto 7. julija 1979 s pričetkom ob 20. uri v dvorani Schwarzl v Pliberku.

Za ples bo igral ansambel „Obirkvintet"

Prisrčno vabljeni!

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje društva na

IZLET NA SEDLO ŠKRBINA (1867 m) v Košuti v nedeljo 22. julija 1979

Zbirališče in odhod ob 8. uri izpred gostilne Škrbina pd. Malej v Srednjem Kotu. Vodil bo Franci Kropivnik pd. Gašper iz Zgornjega Kota.

Prisrčno vabljeni!

RTV Ljubljana bo začela s predvajanjem TV serije

„ŽIVE NAJ VSI NARODI"

v nedeljo 8. julija 1979 ob 20.30 uri. Oddaje pod tem motom se bodo nadaljevale ob nedeljah ob istem času tja do meseca avgusta.